AZG
armenian newspaper

Նոյեմբեր 20. 1991
Չորեքշաբթի
Եռօրեայ թերթ,
Ա տարի, թիվ 80
գինը՝ 30 կ.

դասիչ՝ 69149
հասցեն՝ Երեւան 375010
Հանրապետության 47
հեռախոս՝ 581841
ֆաքս՝ 562941
տելեքս՝ 243267 SULA SU

Խոջավենդի կրակակետը վնասազերծվեց

Նոյեմբերի լույս 19-ի գիշերը, Խոջավենդից եւ Ամիրանլարից սկսել են ինտենսիվորեն գնդակոծել Մարտունի քաղաքը: Հայկական կողմը ուժեղ հակահարված տալով ներխուժել է Խոջավենդ: Ադրբեջանական թաղամասում վառվել են մոտ 3 տասնյակ տներ, դպրոցի շենքը եւ վարչական շենքեր: Նախնական տվյալներով, զոհվել է 1 ադրբեջանցի:

Երեկ առավոտյան, ժամը 10.00-ին, Դուդուկչի գյուղի մոտ գնդակոծվել է «Բելոռուս» տրակտորը: Սպանվել են Լալա Ավանեսյանը եւ Սամսոն Սարգսյանը: Ծանր վիրավորվել է Վադիկ Պողոսյանը:

Նույն ժամին Աղդամում շրջապատել են 2 հայերի, որոնք գտնվում են զինվորական զրահամեքենայի մեջ: Ամբոխը պահանջում էր նրանց Ադրբեջանի գլխ. դատախազի օգնական Ռզաեւի հետ փոխանակելու համար: Այս երկու հայերը մեկնել էին զինվորականների ուղեկցությամբ, որպեսզի ստուգեն էլեկտրական գծերը: Թե ինչպես են նրանք հայտնվել Աղդամում՝ առայժմ հայտնի չէ: ■

Նախագահն ամփոփում է այցի արդյունքները

Երեկ, առավոտյան ժամը 11-ին, հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն իր գրասենյակում լրագրողների նեղ շրջանակի համար կազմակերպված մամուլի ասուլիսում ամփոփեց իր Մ. Նահանգներ եւ Կանադա կատարած այցի արդյունքները: Նշելով, որ այցը պաշտոնական բնույթ էր կրում, քանի որ կազմակերպված էր ամերիկյան սենատի հրավերով, նախագահը թվեց այն կարեւոր տեսակցությունները, որ ունեցել էր նախագահ Բուշի, պետքարտուղարի պաշտոնակատար Իգլբըրգըրի, Կոնգրեսի մեծամասնության եւ փոքրամասնական խոսնակների Ֆոլիի եւ Դոուլի, վարչապետ Մալրունիի հետ: Նա նշեց նաեւ, որ Վաշինգտոնում առիթ էր ունեցել 20 րոպե տեսակցություն ունենալու Արգենտինայի նախագահ Կառլոս Մենեմի հետ, որ նույն օրերին պաշտոնական այցով գտնվում էր Մ. Նահանգներում, նրա հետ համաձայնություն է կայացել՝ Հայաստանի արտգործնախարարին մի ամիս հետո առաքել Բուենոս-Այրես՝ երկկողմանի հարաբերություններ քննելու:

Նախագահը իր պաշտոնական խոսակցությունների ընթացքում շոշափված հարցերը բաժանեց 4 խմբի.

ա) Մասնանշել նախկին Խ. Միության տարածքում կատարվող արագընթաց փոփոխությունների ֆոնի վրա ընդհանրապես հանրապետությունների եւ մասնավորապես Հայաստանի իրավիճակը, քայլերը: Նախագահն առանձնապես շեշտել է Թուրքիայի կողմից Ադրբեջանի ճանաչման պայմաններում շրջանում խախտված աշխարհաքաղաքական հավասարակշռությունը, նկատի ունենալով Թուրքիայի ՆԱՏՕ-ի անդամ լինելու պարագան եւ դրանից բխող անհրաժեշտությունը՝ Մ. Նահանգների կողմից Հայաստանի ճանաչումը:

բ) Խ. Միության պայմաններում Արցախի հիմնահարցը դառնում է միջազգային հարց: Այդ իսկ պատճառով Ղարաբաղում անհրաժեշտ է միջազգային դիտորդների ներկայությունը:

գ) Արեւմուտքի կողմից Խ. Միությանը տրվող տնտեսական օգնությունը հանրապետություններին պետք է բաշխվի հավասարաչափ, եւ Արեւմուտքն ինքը պետք է վերահսկի բաշխման գործը, որպեսզի այն կենտրոնի ձեռքին չդառնա ճնշման միջոց:

դ) Մ. Նահանգներն ու Կանադան պետք է ուղղակի օգնեն Հայաստանին եւ ավելի սերտ հարաբերություններ հաստատեն մեր հանրապետության հետ:

Արծարծված այս հարցերի կապակցությամբ, ինչպես նշեց նախագահը, ձեռք են բերվել պայմանավորվածություններ, ինչպես՝

1) Այս ձմեռ Հայաստանը ԱՄՆ-ից կստանա պարենային ուղղակի օգնություն, 2) ԱՄՆ-ը կքաջալերի OPIC-ին եւ Export-Import Bank-ին վարկեր տրամադրելու Հայաստանին, 3) 1992 թ. առաջին կեսին Երեւանում կբացվի ամերիկյան հյուպատոսարան, 4) ԱՄՆ-ը բարեգործական բնույթի օգնություն կտրամադրի Հայաստանին՝ կամավորներ ու միջոցներ ուղարկելով այստեղ, 5) նախագահ Բուշը եւ Կանադայի խորհրդարանը խոստացել են Հայաստանի հետ պաշտոնական պատվիրակություններ փոխանակել, եւ վերջապես՝ 6) վարչապետ Մալրունին հավանություն է տվել 250 հազար տոննա ցորեն տրամադրելու Հայաստանին:

Ընդհանրապես դրական գնահատելով իր զույգ այցելությունները, Լ. Տեր-Պետրոսյանը թղթակիցներին առիթ տվեց հարցադրումների: Հարցերը վերաբերում էին Խ. Միության արտաքին պարտքի նկատմամբ Հայաստանի դիրքին, Ելցին-Գորբաչով ուժերի հարաբերության նկատմամբ Արեւմուտքի դիրքի եւ դերի գնահատմանը, Թուրքիայի կողմից Ադրբեջանի անկախության ճանաչման փաստի մասին ամերիկյան կողմի վերաբերմունքին, այցելության անցկացման գործում խորհրդային դեսպանատների դրական կեցվածքին: ■

ՀԲԸՄ-ի «Կ. Փափազյան» նոր մրցանակակիրները

ՀԲԸՄ-ի կողմից ամեն տարի օտարազգի գործիչներին տրվող *«Կ. Փափազյան»* մրցանակն այս տարի շնորհվեց ավստրիացի երկու գիտնականների՝ Էլիզաբեթ Բոեր-Մանդորֆին եւ Ռոզմարի Իզոդին, հայկական քաղաքակրթության պրոպագանդման գործում մեծ վաստակի համար: Է. Բոեր-Մանդորֆը հեղինակն է հայկական քաղաքակրթությանն ու պատմությանը նվիրված կարեւոր երկու աշխատությունների՝ *«Հայաստան – պատմությունը եւ ներկան»* եւ *«Նախապատմական Հայաստան»*, իսկ Ռ. Իզոդը, որ բազմիցս եղել է Հայաստանում, նվազագույնը 10 ցուցահանդես է տվել հայկական արվեստին նվիրված, ինչպես նաեւ գիտականորեն ներկայացրել Վիեննայի Մխիթարյան միաբանության թանգարանի հարստությունները:

Մրցանակը՝ 5000 դոլարական չեկեր, ինչպես նաեւ կիսաթանկարժեք քարերից պատրաստված մի զույգ խաչքար, մրցանակակիրներին է հանձնել ինքը՝ Կ. Փափազյանը, Վիեննայում կայացած հանդիսության ընթացքում: ■

Իսրայելը կսառեցնի՞ կիբուցների շինարարությունը

ԽՍՀՄ ՆԳՆ-ի աշխատակիցը հայտարարել է, թե դժվար է հուսադրելի համարել Իսրայելի բնակարանային շինարարության նախարար Արիել Շարոնի այն հայտարարությունը, թե Իսրայելի կողմից օկուպացված արաբական տարածքներում իսրայելական բնակավայրերի շինարարությունը հնարավոր է, որ սառեցվի: *«Ի.Ֆ»*-ի թղթակցին հայտնել է նաեւ, որ, իր կարծիքով, լուրջ հիմքեր չկան Շարոնի կարծիքը դիտելու որպես «փորձնական գունդ», որը նախորդել է բնակավայրերի շինարարության սառեցման մասին իսրայելական կառավարության ընդունած քաղաքական որոշմանը:

«Ճշմարտություն լինելու համար դա չափից ավելի լավ է», ասել է դիվանագետը: Մյուս կողմից, Իսրայելի կողմից արված նման քայլը բարձր կգնահատվեր եւ խաղաղ պրոցեսի արաբական ներկայացուցիչների, եւ դրա համանախագահների՝ ԱՄՆ-ի եւ ԽՍՀՄ-ի կողմից: ■

«ԽՍՀՄ ներքին զորքերը աջակցում են օս ահաբեկիչներին»

Վրաստանի նախագահ Զվիադ Գամսախուրդիան մեղադրեց ԽՍՀՄ ՆԳՆ-ի ներքին զորքերին Հարավային Օսիայում ահաբեկիչներին աջակցելու մեջ:

Նոյեմբերի 18-ի երեկոյան ելույթ ունենալով Թբիլիսիում տեղի ունեցած հանրահավաքում, նախագահը նշեց, որ տվյալ իրավիճակում անհրաժեշտ է համախմբել Վրաստանի բոլոր քաղաքական ուժերը, հանրապետության բոլոր բնակիչներին: Այդ կապակցությամբ Գամսախուրդիան կոչ արեց կամավորներին պաշտպան կանգնել Հարավային Օսիայի վրաց բնակչությանը:

Խոսելով Թբիլիսիում համագործակցության աճի մասին՝ նախագահը ցավ հայտնեց, որ մայրաքաղաքի լարված քաղաքական իրավիճակի պատճառով ՆԳՆ-ի աշխատակիցների մեծ մասը չի կատարում իր անմիջական պարտականությունները: Նրա խոսքերով, *«խռովարար դեմոկրատները, իսկ ավելի ճիշտ հանցավոր էլեմենտները, տիրելով Վրաստանի ազգային գվարդիային պատկանող զենքին, սպառնում են հանրապետության օրինական կարգով ընտրված իշխանություններին»*:

«Եւ սա այն ժամանակ, երբ Հարավային Օսիայի վրացիները բոլորովին անզեն են», նշեց Զ. Գամսախուրդիան:

Մինչդեռ, նույն օրը Թբիլիսիում տեղի ունեցան երկու ընդդիմադիր ուժերի հանրահավաքներ: Այնտեղ կրկին հնչեցին խոսքի ազատության, քաղբանտարկյալների ազատ արձակման եւ այլ պահանջներ: ■

Երեք հանրապետություն չեն ստորագրել

Բելառուսի վարչապետ Վյաչեսլավ Կեբիչը հայտարարել է, թե Մոսկվայում կայացած ինքնիշխան պետությունների կառավարությունների ղեկավարների եւ յոթնյակի ներկայացուցիչների հանդիպման ժամանակ 12 հանրապետություններից 9-ը իրենց վրա են վերցրել ԽՍՀՄ պարտքի միասնական պատասխանատվությունը: Ըստ նրա, միայն Ուկրաինան, Ադրբեջանը եւ Ուզբեկստանը չստորագրեցին ԽՍՀՄ արտաքին պարտքի մասին մեմորանդումը: Ուկրաինան եւ Ադրբեջանը հայտարարել են, թե մեմորանդումին կմիանան այն դեպքում, երբ գտնվի ԽՍՀՄ պարտքի եւ եկամտի մեջ ամեն մի հանրապետության բաժինը սահմանելու միջոց: Իսկ Ուզբեկստանը մտադիր է առանձին վճարել պարտքի իր բաժինը: ■

«Ժողճակատը մտադիր չէ աշխատել»

Բելառուսի կառավարությունը հայտարարեց, որ *«վերջին ժամանակներս առանձին հասարակական-քաղաքական ուժերի, հատկապես խորհրդարանում Բելառուսի ժողովրդական ճակատի Ֆրակցիայի կողմից, ակտիվացել են հարձակումները եւ մեղադրանքները կառավարության հասցեին»*:

Հանրապետական մամուլում հրապարակված հայտարարության մեջ նշվում է, որ Բելառուսի ղեկավարությունը բազմաթիվ անգամ գործարար համագործակցություն է առաջարկել Բելառուսի ազգային ճակատին, մինչեւ իսկ՝ նախարարական պաշտոններ, *«սակայն, ըստ երեւույթին, ընդդիմության պատգամավորները մտադիր չեն իրենց ուսերին վերցնել կոնկրետ աշխատանք»*:

Նախարարների խորհրդի գլխավոր խնդիրն է, ասվում է հայտարարության մեջ, կանխարգելել տնտեսական աղետը, հանրապետության ժողովրդական տնտեսության փլուզումը: ■

Մաքսիմ Միրզոյանը հրաժարական տվեց

Նոյեմբերի 19-ին Ստեփանակերտի քաղխորհրդի նստաշրջանը բավարարեց իր նախագահ Մաքսիմ Միրզոյանի պաշտոնաթողության խնդրանքը: Վերջին ժամանակներս նրան քննադատում էին կոմունալ տնտեսության քայքայման, առեւտրում եւ բնակարանների բաժանման բազմաթիվ խախտումների համար:

Նստաշրջանը որոշեց անցկացնել քաղխորհրդի ընտրություններ, որոնք 1987 թ-ից չեն անցկացվել: ■

Օսիայում սպանվել է 6 մարդ

Առաջվա նման լարված է իրավիճակը Հարավային Օսիայում: ԽՍՀՄ ՆԳՆ-ի օպերատիվ խմբի տվյալներով, միայն Ցխինվալիում վերջին տաս օրերի ընթացքում վրաց գրոհայինները սպանել են 6 մարդ, վիրավորվել է ավելի քան 20 մարդ: Ավերվել եւ հրկիզվել է 26 բնակելի շենք:

ԽՍՀՄ ՆԳՆ-ի քննչական օպերատիվ խմբի անդամներին այդ օրերի ընթացքում հաջողվել է վերադարձնել վրացիների կողմից պատանդ վերցված 34 օսերի: ■

Ազգային բանակ Մոլդովայում

Մոլդովայի ռազմական հարցերի դեպարտամենտի ղեկավար Նիկոլաե Կիրտոակեն հայտնել է, որ Մոլդովայի մարդկային ռեսուրսները հնարավորություն են տալիս ստեղծել 100 հազարանոց բանակ: Ըստ Կիրտոակեի, դա կնշանակի տնտեսության «ռազմականացում»: *«Ուստի, որոշվել է բավարարվել 12-15 հազարանոց պրոֆեսիոնալների բանակով: Միաժամանակ, երիտասարդությունը կանցնի 6-ամսյա պատրաստություն պահեստային կարգավիճակով»*: ■

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Երեք ամիս շարունակ Վուկովար քաղաքը հարավսլավական բանակի դեմ պաշտպանելուց հետո խորվաթական ուժերը երեկ դադարեցրին կրակը: Այսուհանդերձ, խորվաթական պաշտպանության նախարարության բանբերը հայտարարեց, թե դա չի նշանակում խորվաթ ուժերի անձնատվություն: Մյուս կողմից, Բելգրադում սերբ ղեկավար Միլոշեւիչը հայտարարեց, թե ինքն ընդունում է Հարավսլավիա ՄԱԿ-ի խաղաղապահ ուժեր բերելու առաջարկը:

ՄԱԿ-ի քննիչներին հաջողվել է Իրաքում փչացնել հարստացված ուրանիում պատրաստող սարքերի մեծ մասը, որոնցով Բաղդադը ընդհատակյա կերպով առաջ էր տանում միջուկային զենք պատրաստելու իր ծրագիրը:

Նախագահ Բուշը դրական գնահատական տվեց իր պետքարտուղարի Պեկին կատարած այցի արդյունքներին, հակառակ «մարդու իրավունքների գծով այնտեղ շարունակվող խախտումներին»:

10 ամիս առաջ Սոմալիում իշխանությունը բռնի վերցրած նախագահ Ալի Մահդին գահընկեց եղավ իր մրցակից գեներալ Այդիդի ուժերի կողմից, միջցեղային բախումներից հետո, որոնք խլել են դեռեւս անորոշ թվով զոհեր:

Համապատասխանաբար 6 եւ 5 տարի շիիթ ծայրահեղական մի խմբակցության կողմից Լիբանանում պատանդ պահվելուց հետո, ամերիկացի դասախոս Թոմաս Սադերլենդն ու բրիտանացի կղերական Թերրի Ուայթը երեկ ազատ արձակվեցին: ՄԱԿ-ի ընդհանուր քարտուղարի կարծիքով, արեւմտյան մնացյալ պատանդներն էլ ազատ կարձակվեն մինչեւ առաջիկա Ս. Ծննդյան տոները:

Մոսկվայում Մ. Նահանգների դեսպան Շտրաուսը դատապարտեց Խ. Միությանը 1 միլիարդ դոլարի օգնություն տրամադրելու ծրագրի մերժումը Կոնգրեսի կողմից: [illegible] տեղի ունեցած [illegible] ժողովում նա շեշտեց, որ բոլորի համար ավելի լավ կլիներ, եթե յուրաքանչյուր երկիր ուրույն մոտեցում հանդես բերեր Խ. Միության արտաքին պարտքի մարման հարցում: ■

digitised by A.R.A.R.@

Ժողովրդավարությունը գործողության մեջ

«Հայք» կարի արտադրական միավորումում (նախկինում Կլարա Ցետկինի անվան) արդեն երրորդ ամիսն է, ինչ տիրում է լարված մթնոլորտ: Շուրջ 600 հոգիանոց կոլեկտիվը խիստ վրդովված է Թեթեւ արդյունաբերության նախարարի բռնած դիրքից, որը, ըստ իրենց հայտարարության, ոտնահարում է աշխատողի իրավունքները:

Ինչու՞մն է կայանում այդ ոտնահարումը:

Ֆաբրիկայի աշխատավորական խորհրդի ընդլայնված նիստում որոշել էին իրենց տնօրենն ընտրել երկար տարիների փորձ, տնտեսագիտական կրթություն եւ կազմակերպչական ունակություններ ունեցող գլխավոր տնօրենի տեղակալ Գագիկ Գեւորգյանին եւ իրենց որոշումը ներկայացրել էին նախարարություն: Սակայն նախարարը մերժել եւ տնօրեն էր նշանակել տասնամյա կրթություն ունեցող, տարբեր ձեռնարկություններում բանվոր աշխատած մի անհայտ անձնավորության:

Բանվորությունը ոտքի էր կանգնել եւ թույլ չէր տվել այդ նորաթուխ տնօրենին ոտք դնել ֆաբրիկա:

Տեսնելով, որ բանվորության շրջանում զրգռվածությունը վտանգավոր չափերի է հասնում, նախարարը հրաժարվում է նրանից եւ հրամցնում է մի նոր թեկնածուի:

Սակայն համառ կոլեկտիվը այս թեկնածուին եւս չի ընդունում, ողնելով, որ իրենց ցանկալի տնօրենը պիտի լինի Գագիկ Գեւորգյանը, եւ չեն աշխատի այնքան ժամանակ, մինչեւ նրա՝ այդ պաշտոնում հաստատման հրամանը չստանան:

Ես ինձ վրա չվերցնելով այս ամենի մեկնաբանությունը, ընթերցողին եմ ներկայացնում կոլեկտիվի՝ թե՛ բանվորների, թե՛ ծառայողների փաստարկները:

Հենրիկ Նորյան (մատակարարման բաժնի պետ)

– Արդեն 3 ամիս է մեր կոլեկտիվը նյարդային վիճակում է, չգիտի՝ աշխատի, թե՞ չաշխատի: Ամիսը մեկ դրսից ղեկավար են բերում այն դեպքում, երբ մենք լավ մասնագետներ ունենք արտադրությունում հմտացած, հեղինակություն վայելող ընկերներ, որոնք կարող են ղեկավարել մեր միավորումը: Նրանցից մեկն էլ Գագիկ Գեւորգյանն է, որին վերջերս կոլեկտիվը տնօրեն ընտրեց: Մենք խնդրեցինք նախարարի տեղակալին, որպեսզի մեր թեկնածուին նշանակեն տնօրեն: Նա մեզ հանգստացրեց, ասելով, որ դա կլուծվի պարձր մակարդակով: Անցավ 20 օր եւ խնդրեմ՝ նոր սյուրպրիզ: Այս անգամ տեղակալ ընկեր Եղիազարյանը բերեց մի նոր տնօրենի՝ արդեն հաստատված կոլեգիայի կողմից, ում Գ. Մկրտչյանի, պոլիտեխնիկական ինստիտուտ ավարտած, ինչ-որ ասոցիացիայի պրեզիդենտի:

Նույն պատմությունը կրկնվեց, կոլեկտիվը ոտքի կանգնեց, թողեց աշխատանքը եւ մերժեց Գ. Մկրտչյանին:

Գուրգեն Խաչատրյան (միավորման 25 տարվա աշխատակից)

– Շատ կներեք, երբ ինքը գալու է, որ լավ տնօրեն դառնա, մենք լավ տնօրեններ շատ ունենք: Մենք որոշել ենք մեր տնօրենին եւ ոչ մեկին չենք թողնի, որ գա եւ մեր տարիների չարչարանքով ստեղծած պատրաստի բարիքները վայելի:

Մեր տնօրենը մեր մեջից պիտի լինի:

Մեր նախարարը մեզ բացատրություն չի տալիս: Գորբաչովի նման է վարվում՝ առաջին թեկնածուի հրամանը տվեց՝ թող Գերմանիա, երկրորդ թեկնածուի հրամանը տվեց՝ թող Ճապոնիա, որպեսզի մեզ չհանդիպի: Ուղարկում է իր տեղակալներին:

Գայանե Մանուկյան (կադրերի բաժնի վարիչ)

– Նոր տնօրենը մեզ վրա խիստ վատ տպավորություն թողեց, երբ նման անլուրջ արտահայտություն արեց: Առավոտյան ասաց ամիսը 1000 ռուբլի աշխատավարձ կտամ, իսկ երբ կեսօրին բանվորությունը աշխատանքը թողած գնաց նրա աշխատասենյակը, նա ասաց *«Ես ձեզ խոստանում եմ 5000 ռուբլի փող տալ»*: Երբ նա մի օրվա մեջ 10 անգամով բարձրացնում է մեր աշխատավարձը... հեշտ է պարզել, ո՞ր մոլորակից է իջեցնելու այդքան գումարը: Եվ նախարարն ուզում է նման անլուրջ մարդուն տնօրե՞ն նշանակել:

Դա առաջինը: Երկրորդը՝ իմ կարծիքով մեր կադրերը մենք ունենք, չէ՞ որ նրանք բոլորից լավ գիտեն մեր հոգսերը, ինչու՞ պիտի դրսից անտեղյակ մարդու բերեն:

Բաբկեն Մելքոնյան (հաշվի բաժնի պետ)

– Ինձ մի բան է վրդովում՝ դա մեր նախարարության կողմից կադրեր ընտրելու արատավոր ձեւն է՝ անպայման դրսից: Մենք անցել ենք ժողովրդավարության: Սա՞ է ժողովրդավարությունը, երբ անտեսվում է ժողովրդի կարծիքը:

26 տարի այս ֆաբրիկայում հասունացած տնօրենի տեղակալ ունենք՝ Միքայելյան Միքայելը. 14 տարի նախարարությունում աշխատած, 3 տարի՝ մեզ մոտ, Գագիկ Գեւորգյանը, ինչու՞ են նրանց անտեսում:

Գլխավոր ինժեների եղունգները քրքրվել են ինն մեքենաները կարգի բերելով: 9 տարի է մի հատ պահեստամաս չենք ստացել, նախարարությունը բացարձակ չի օգնում, դեսից-դենից բերած մաս ենք ճարում՝ պլան ենք կատարում, իսկ նախարարությունն ի՞նչ... ոչինչ, նրա տված ֆոնդերը բոքի կտորներ են: Բոլորը մեր լավ կադրերի շնորհիվ է ստեղծվում: Առաջադրանք ենք կատարում, բանվորին հավելյալ վարձատրություն ենք տալիս: Ի՞նչն է վատ մեզ մոտ, որ անպայման դրսից պիտի վունդերկինդ բերեն:

Սա, անպայման, անձնական շահագրգռվածություն է: Դատապարտելի ձեւ:

Թադեւոսյան Անահիտ (բանվորուհի)

– Մենք բողոքով ներկայացանք Գերագույն խորհուրդ: 70 ընտրատարածքի պատգամավոր Բաղալյանը մեզ պատասխանեց, որ տեսությունն ընտրում է այնպիսի տնօրեններ, որպեսզի հանրապետությունն օգուտ ստանա: Երբ հարցրեցինք իսկ մե՞ր շահերի մասին ով պիտի մտածի, պատասխանեց, որ շուտով ձեր ֆաբրիկան դառնալու է սեփական...

Բաղալյան Ալլա (կոնտրոլյոր)

– Երբ դրան հասնի՝ մեր հիմնարկությունում երկար տարիներ աշխատող այնպիսի մարդիկ կան, որ նույն հաջողությամբ կարող են գնել մեր ֆաբրիկան:

Հովհաննիսյան Աստղիկ (բանվորուհի)

– 32 տարի է աշխատում եմ այս ֆաբրիկայում, եղել է ամիս, որ փող չեմ ստացել, բայց էլի չեմ լքել իմ աշխատանքը: Սա իմ սեփականությունն է, դրսից ոչ ոք իրավունք չունի առանց մեր համաձայնության մեր ֆաբրիկան առնի: 600 հոգով կկանգնենք եւ մենք կգնենք:

Ղուկասյան Լուսյա (արտադրատեխնիկական բաժնի ավագ ինժեներ)

– Երբ իմանայի, որ Ազատության հրապարակում 3 տարի պայքարելուց հետո այսօրվա արդյունքին պիտի հասնեինք, ես ոչ մի օր միտինգի չէի մասնակցի: Որտե՞ղ է տեսնված զոռով բերեն մեր վզին փաթաթեն մի մարդու, որին ողջ կոլեկտիվը դեմ է:

Այս խոսակցությունները տեղի էին ունենում ֆաբրիկայի բակում, նոյեմբերի 17-ին: Եվ չնայած նման գայթակղիչ ելույթներին, հաջորդ օրը թեթեւ արդյունաբերության նախարար Ռ. Մկրտչյանի գլխավորությամբ ֆաբրիկա են ժամանում նախարարների խորհրդի նախագահի տեղակալ Գ. Վարդանյանն ու նոր տնօրեն Գ. Մկրտչյանը:

Նախարարը կոլեկտիվի առջեւ հայտարարում է, որ տնօրենի ժամանակավոր պաշտոնակատար Գագիկ Գեւորգյանը անկարող է ղեկավարել, որի արդյունքը սեպտեմբեր ամսվա պլանների կատարման ձախողումն է: Այդ պատճառով իրենք նշանակում են նոր տնօրեն:

Նախարարների խորհրդի նախագահի տեղակալ Գ. Վարդանյանը կոլեկտիվի վրդովմունքն ու համառությունը տեսնելով, զարմանք է հայտնում, թե ինչու՞ երբ նոր տնօրենը բարձր աշխատավարձ է խոստանում՝ բանվորությունը մերժում է, ուրեմն այստեղ մի բան կա՞... Բանվորությունը չի, որ տնօրենի հարց է քննարկում, այլ նրան դրդում են շահագրգռված կողմերը...

... Այդ օրն էլ արդյունքի չհասնելով նախարարը Գագիկ Գեւորգյանին 2 ամիս ժամկետ տվեց, որից հետո խոստացավ կրկին անդրադառնալ այդ հարցին:

Ավելացնեմ, որ ֆաբրիկայի ներկայիս ղեկավարությունը *«մի 2 կուսյում փոխանակելով մի քանի կիլո միս»* չէ, որ բերել է բանվորների համար:

Գեւորգյանը ընդամենը 20 օր էր ինչ աշխատում էր որպես տնօրենի պաշտոնակատար, ոչ միայն կարողացել էր բարձրացնել կոլեկտիվի աշխատավարձը, այլեւ յուրաքանչյուրին տվել էր 50-ական ռուբլի սնունդի դրամ, բերել էր կարագ, ձավարեղեն: Հոկտեմբերի 22-ին Կամոյից եկավ կարտոֆիլով բեռնված ավտոմեքենան, հաջորդը ճանապարհին էր...

Արտադրամասերում էներգիայի անխափան աշխատանքը ապահովելու համար հայէլեկտրաշարժիչ արտադրական միավորումից բերել էր 100 կիլովատ հզորությամբ շարժիչ, որն արդեն աշխատում է:

ԼԵՒՈՆ ՂԱԶԱՐՅԱՆ

Տպագրելու խնդրանքով

Նոյեմբերի 15-ին, «Ազգ»-ը Ուկրաինայի «Բաբի Յար» հասարակական խորհրդի կենտրոնի նախագահի, կինոռեժիսոր Ալեքսանդր Շլայենի ստորագրությամբ ստացավ մի դիմում, ուր ասվում է, թե նոյեմբերի 11-ին կենտրոնը հայ ժողովրդին սպառնացող մի նոր եղեռնի վտանգավորության մասին դիմումը՝ ուղղված համաշխարհային հասարակայնությանը, ուղարկել է «Իզվեստիա» թերթի գլխավոր խմբագիր Ի. Գոլեմբիովսկուն, խնդրելով այն հրապարակել կամ մերժման դեպքում տեղեկացնել, սակայն անցել է մեկ շաբաթ, եւ ոչ մի տեղեկություն չկա: Պարոն Շլայենը խնդրում է այն հրապարակել «Ազգ»-ում: Նկատի ունենալով, որ ֆաքսով մեզ հասած դիմումը ունի տեխնիկական թերություններ, ստիպված այն ներկայացնում ենք կրճատումներով:

Աշխարհը նորից կանգնած է հայ ժողովրդի եղեռնի վտանգի առաջ՝ ոչ ւիչ ահավոր, քան 1915-ին: Միթե բավական չեն Սումգայիթի արյունը, Բաքվից վիրավորված եւ դուրս շպրտված հազարավոր հայերը, Հայաստանը սահմանող երկաթուղային ճանապարհների երկարամյա շրջափակումները: Այժմ սկսվել է Հայաստանի գլոբալ շրջափակում: Սովի եւ ցրտի միջոցով ցանկանում են հայ ժողովրդին ծնկի բերել կամ ոչնչացնել նրան:

Դատելով այս ամենից, Ադրբեջանի ղեկավարությունը ցանկանում է Հայաստանը դարձնել Անդրկովկասյան Քուվեյթ: Դրա համար էլ նրանք տիրանալով Կարմիր բանակի զենքին, իրենց զինված ուժերը կենտրոնացրել են Հայաստանի սահմանների մոտ: Ադրբեջանի ղեկավարությունը փակել է Հայաստանի գազախողովակը: Այնտեղ չեն բողնում մթերք, վառելիք: Էլեկտրաէներգիայի եւ ջերմության անբավարարության հետեւանքով լիովին կանգ է առել Հայաստանի արդյունաբերությունը:

Սովի ու ցրտի մեջ են երեխաներն ու ծերունիները: Մահվան վտանգը սպառնում է հազարավոր հիվանդներին:

Եւ ամենաանհասկանալին այն է, որ այդ վայրագությունը կատարվում է ողջ աշխարհի, նաեւ այն նախկին «քույր» հանրապետությունների աչքի առաջ, որոնք այժմ այդքան բարձր խոսում են իսկական դեմոկրատիայի իրենց հավատարմության մասին: Նորից լռում է նախագահ Մ. Գորբաչովը: Եւ այդ այնժամ, երբ ամեն օրվա հաղորդումը լի է անպատասխանելի հետեւանքներով, անվերադարձելի զոհերով: Այսքանից հետո ինչ արժեն նրա համամարդկային արժեքներին նվիրվածության մասին հավաստիացումները:

Հիշենք, թե ինչպես ողջ աշխարհը բարձրացավ պաշտպանելու Քուվեյթը: Ճիշտ է, այն բանից հետո, երբ արդեն արյունը հեղեղել էր այդ երկիրը: Եւ հիմա՞ էլ պետք է ըսպասենք արյան հոսքի, սովի եւ ցրտի Հայաստանի զոհերին: Թե՞ աշխարհը լռում է ագրեսորի նկատմամբ այն պատճառով, որ Հայաստանում չկա նավթ, եւ միայն սարեր են: Միայն նրա համար, որ հայ ժողովրդի պաշտպանությունը ոչ մեկին իրական ֆինանսական օգուտ չի՞ բերի:

Բայց չէ՞ որ մարդկությունն ունի ավելի բարձր արժեքներ:

«Բաբի Յար» հասարակական կենտրոնի անունից դիմում եմ աշխարհի հասարակայնությանը, մեր երկրի ժողովուրդներին՝ Հայաստանի բազմաչարչար ժողովրդին պաշտպանելու կոչով, ուժեր տալ այդ փոքրիկ լեռնային երկրի պաշտպանության համար, որը այդքան մեծ բան է արել համաշխարհային քաղաքակրթության համար եւ 20-րդ դարում ապրել է ոչ մեկ ողբերգություն, փրկվելով ոչնչացումից: ■

Սեփական նախաձեռնությամբ

Մեր ժամանակներում մարդիկ իրենց համար ազատ ապրելու ձեւեր են փնտրում, իրենք են ցանկանում լուծել սեփական հարցերը, իրենց իսկ ընտրած պատգամավորների միջոցով: Որպես օրինակ, Հայաստանում առաջինը իր տեսակի մեջ, Սպանդարյան շրջանում ստեղծվել էր թիվ 1 ինքնակառավարման խորհուրդ, որը ընտրվում է հինգ տարով, բնակիչների կոնֆերանսի նիստով: Ձայների մեծամասնությամբ նախագահ է ընտրվել Թումանյան փողոցի բնակիչ, «Էլեկտրոն» գործարանի պանսիոնատի տնօրեն, շրջխորհրդի պատգամավոր պրն. Վ. Հովնանյանը, որը ինքնակամ հրաժարվել է խորհրդի աշխատավարձից, տեղ տալով բարեգործությանը:

«Մենք ավելի մոտ ենք կանգնած բնակիչների շահերին: Անմիջական կապի մեջ ենք նրանց հետ,– հպարտորեն շեշտում է պրն. Վ. Հովնանյանը,– մեր կանոնադրության հիմքն է բարելավել բնակիչների սոցիալ-տնտեսական, կոմունալ-կենցաղային, էկոլոգիական հարցերը, շրջանում գործող կոոպերատիվների եւ մանրածախ առեւտրի կենտրոնների հետ պայմանագրային հիմունքներով նյութական օգնություն ենք հասկացնում բազմազավակ ընտանիքներին, միայնակ ծերերին, թիվ 204 մանկապարտեզին, Թումանյան փողոցի բակերից մեկում հիմնել ենք մանկական էսթետիկական սրահ: Այսքանից հետո Սպանդարյանի շրջգործկոմը, ելնելով ինչ-ինչ նկատառումներից, մեզ համարում է հակասահմանադրական եւ մեղադրում այն բանի մեջ, որ մեր խորհուրդը հիմնվել է կոմկուսի բյուրոյի նախաձեռնությամբ, 1990 թ., ԽՍՀՄ սահմանադրության 51-րդ հոդվածի համաձայն: Այո, նախկին կառավարությունը աջակցում էր մեզ, բայց միայն իրենց համար, որպես ինքնապաշտպանության միջոց դեմոկրատների ֆրոնտադրությունից: Չնայած շրջգործկոմի որոշմանը, որից անցել է մի քանի ամիս, մեր խորհուրդը գործում է»:

«Ինքնակառավարման խորհուրդը հերքվել է մեր կողմից,– ասում է շրջգործկոմի նախագահի առաջին տեղակալ պ. Ավետիքյանը: –Շրջգործկոմի նախագահության նիստում, լսելով պրն. Վ. Հովնանյանին, որը համոզիչ փաստեր չներկայացրեց կատարված աշխատանքների վերաբերյալ, ինքնակառավարման խորհուրդը համարվեց հակասահմանադրական, եւ ելնելով այն բանից, որ աջակցվել է կոմկուսի բյուրոյի կողմից, վերջինիս համար որպես ինքնապաշտպանություն ձեւ դեմոկրատներից, որոշվեց խորհուրդը լուծարքի ենթարկել, որը հանդես է գալիս որպես ավելորդ օղակ մեր եւ բնակիչների միջեւ, քանզի բոլոր հարցերի լուծումը մտնում է շրջգործկոմի իրավասության մեջ: Շրջգործկոմների լուծարման դեպքում միայն ինքնակառավարման խորհուրդները կդառնան տվյալ շրջանի լիարժեք տնօրենը: Մեր որոշման համաձայն, խորհուրդը չկա եւ նրա կայացրած որոշումները համարվում են ապօրինի: Ինչ նկատառումներից ելնելով է խորհուրդը համառում մեր որոշման դեմ...»:

Այո, բնակիչների ինքնակառավարման փորձը հեշտ չստացվեց: Ներկա դրությամբ երկու կողմերն էլ համամիտ են միայն մեկ հարցում՝ նախկին կառավարության դիրքորոշման մեջ: Իսկ ներկա մնացած հարցերում... հարցերի շարան, որոնք երեւի կկրճատվեն նոյեմբերի 1-ին կայանալիք Սպանդարյանի շրջխորհրդի նստաշրջանում:

ԺԱՍՄԵՆ ՎԻԼՅԱՆ

Սասնավորեցման հաջող սկիզբ

Արդեն բոլորին է հայտնի համաժողովրդական սեփականություն եւ հանրային ունեցվածք հասկացությունների սնանկությունը ու նրանցում գործող մեխանիզմների անբավարար արդյունքը: Նման պարզ պատճառների հետ է կապված հանրապետությունում շարունակվող սեփականաշնորհման գործընթացը: Արդեն ապապետականացվել են առեւտրի եւ հասարակական սննդի 67 օբյեկտներ, որի շնորհիվ պետական գանձարկղ է մուտք գործել շուրջ 25 միլիոն ռուբլի:

Վերջերս սկսվել է Նաեւ Սեւանի առեւտրի, հասարակական սննդի, վճարովի ծառայությունների օբյեկտների սեփականաշնորհումը: Սասնավորեցումը կատարվում է փուլ առ փուլ կապված սոցիալական մի շարք կնճռոտ հարցերի հետ: Քաղաքային խորհրդի գործադիր կոմիտեն ապապետականացման կոմիտեին է ներկայացրել սեփականաշնորհման ենթակա օբյեկտների ցուցակը, որի մեջ են առեւտրի 26, հասարակական սննդի 15 եւ կենցաղսպասարկման 16 օբյեկտներ: Գնման առաջնահերթության իրավունքից օգտվելու են աշխատանքային կոլեկտիվները, որոնք պետական ունեցվածքի տնօրինման ապապետականացման կոմիտեի հետ պայմանագիր պետք է կնքեն այն մասին, որ առաջիկա մի քանի տարվա ընթացքում չեն փոխի իրենց պրոֆիլը: Արդեն ստացվել են առեւտրական հինգ եւ կենցաղի վեց օբյեկտների ապապետականացման թույլտվությունները:

ՎԻԳԵՆ ՍԻՄՈՆՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Հարաբերությունների վերականգնումը ժամանակի հրամայականն է

Երկկողմանի հարաբերությունների պատմությունից

Խորհրդային Միության եւ Հարավ Աֆրիկյան Հանրապետության միջեւ հյուպատոսային հարաբերությունների վերականգնումը ժամանակի հրամայականն է: Այդ մասին հայտարարեց ԽՍՀՄ արտգործնախարարության Աֆրիկայի երկրների վարչության պետ Վլադիմիր Կազիմիրովը: «Դիվանագիտական համայնապատկերին» տված հարցազրույցում նա հիշեցրեց, որ այդպիսի հարաբերություններ երկու երկրների միջեւ եղել էին 1942 թ. մինչեւ 1956 թվականը: Դրանք ընդհատվեցին հարավ-աֆրիկյան կողմի նախաձեռնությամբ: Դրան հետեւեց գաղափարական եւ քաղաքական խիստ առճակատման երկարատեւ շրջան:

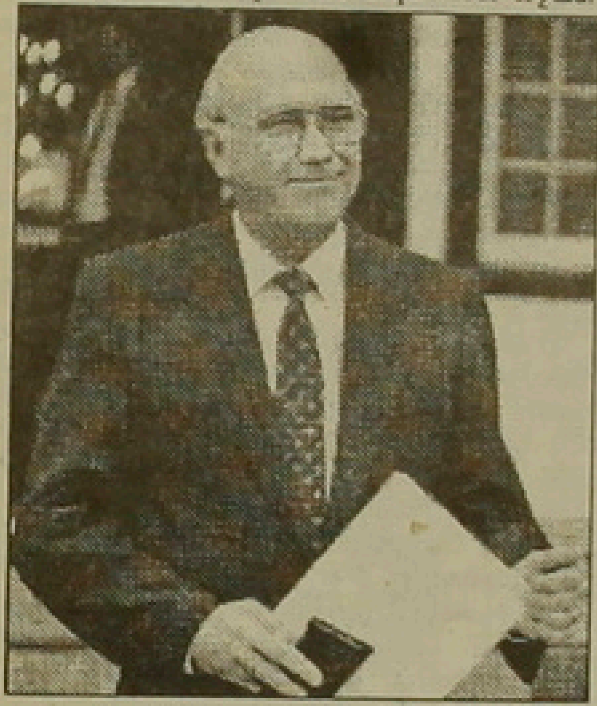

Վ. Կազիմիրովի խոսքերով, կապերը երկու երկրների պաշտոնական անձանց միջեւ վերսկսվեցին միայն 1988 թ., հիմնականում «Աֆրիկայի Հարավում եւ Հարավ-Արեւմուտքում, այդ թվում Նամիբիայում, Անգոլայում եւ Մոզամբիկում ստեղծված իրավիճակի կարգավորման ուղիներ գտնելու հիման վրա»: 1990 թ. Վինդհուկում տեղի ունեցավ ԽՍՀՄ այն ժամանակվա արտաքին գործերի նախարար Էդուարդ Շեւարդնաձեի հանդիպումը ՀԱՀ-ի նախագահ Ֆրեդերիկ դե Կլերկի եւ արտգործնախարար Ռուլոֆ Բոտայի հետ: 1991 թ. փետրվարին պայմանավորվածություն ձեռք բերվեց՝ համապատասխանաբար Պրետորիայում եւ Մոսկվայում Ավստրիայի դեսպանատներում բացել ԽՍՀՄ-ի եւ ՀԱՀ-ի շահերը ներկայացնող բաժանմունքներ: Նախատեսվում էր հյուպատոսական պարտավորություններն դնել այդ բաժանմունքների վրա:

Հյուպատոսական հարաբերությունների մասին

Վ. Կազիմիրովը ափսոսանք հայտնեց, որ այդ բաժանմունքները հյուպատոսական պարտականություններով օժտելու պայմանավորվածությունը չիրականացավ: Մինչդեռ կապերը երկու երկրների միջեւ ամրապնդվում էին, սակայն դրա հետ մեկտեղ կրում էին «խառնաշփոթ բնույթ»: Փոխադարձ շահերը ներկայացնող բաժանմունքներն արդեն ի վիճակի չէին գլուխ հանել աճող շփումների ծավալից: Այդ պայմաններում էլ որոշվեց վերականգնել հյուպատոսային հարաբերությունները ԽՍՀՄ-ի եւ ՀԱՀ-ի միջեւ: Սակայն, դիվանագետի խոսքերով, դեռ ամբողջական պատկերացում չկա, թե ինչպես գործնականում կիրագործվի այդ որոշումը: Երկու երկրների արտգործնախարարությունները պետք է համաձայնեցնեն կոնկրետ հարցերը:

Աֆրիկյան Ազգային Համաժողովի հակազդեցության մասին

Այն հարցին, թե ինչպիսի՞ն էր Աֆրիկյան Ազգային Համաժողովի (ԱԱՀ) պաշտոնական հակազդեցությունը ԽՍՀՄ-ի եւ ՀԱՀ-ի միջեւ հյուպատոսային հարաբերությունների վերականգնման վերաբերյալ, Վ. Կազիմիրովը պատասխանեց, որ ԽՍՀՄ արտգործնախարարությունը դեռ ոչ մի պաշտոնական արձագանք չի ստացել: Դիվանագետը «ավանդական բարի» անվանեց ԽՍՀՄ-ի հարաբերությունները «Հարավային Աֆրիկայում այնպիսի ազդեցիկ քաղաքական ուժի հետ, ինչպիսին է ԱԱՀ-ը»: Նա նշեց նաեւ, որ Խ. Միությունը «հարգանքով է վերաբերվում ԱԱՀ-ի, ինչպես նաեւ ՀԱՀ-ի կառավարության մյուս քաղաքական ուժերի տեսակետին»: Նա ընդունեց, որ ԽՍՀՄ-ի եւ ՀԱՀ-ի միջեւ հյուպատոսային հարաբերությունների վերականգնման հարցի վերաբերյալ նրանք կարող են ունենալ իրենց գնահատականներն ու դատողությունները:

Լայնածավալ դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատման հնարավորության մասին

Այն հարցին, թե ինչպիսի՞ հեռանկարներ կան այս տարի կամ նախորդ տարվա սկզբին ԽՍՀՄ-ի եւ ՀԱՀ-ի միջեւ լայնածավալ դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատման գործում, Վ. Կազիմիրովը պատասխանեց, որ *«քաղաքականության մեջ անհնարին ոչինչ չկա»*: Սակայն այդ քայլը պահանջում է *«բոլոր հանգամանքների բազմակողմանի հաշվառում»*: Դիվանագետի խոսքերից պարզ է դառնում, որ միջազգային հանրությունը, ընդգրկելով եւ Խորհրդային Միությունը, ակնկալում է ՀԱՀ-ի քաղաքական կարգավորման գործընթացի հետագա տեղաշարժեր: Շատ բան է կախված բազմակուսակցական համաժողովից, որը պետք է մշակի ժողովրդավարական, ոչ ռասայական, Հարավային Աֆրիկայի սահմանադրության սկզբունքները:

ՀԱՀ-ի նկատմամբ կիրառվող պատժամիջոցների մասին

Մինչ այդ Խ. Միությունը կիսեսի ՀԱՀ-ի նկատմամբ կիրառվող պատժամիջոցներին: Վ. Կազիմիրովի խոսքերով, ԽՍՀՄ արտգործնախարար Բ. Պանկինն այդ մասին պարզորոշ ասաց իր հարավ-աֆրիկյան գործընկեր Ռ. Բոտային վերջերս Մոսկվայում տեղի ունեցած հանդիպման ժամանակ: Դրա հետ մեկտեղ Բ. Պանկինն ավելացրեց, որ *«ԽՍՀՄ-ը այդ պատժամիջոցները չեղյալ կհայտարարի առաջիններից մեկը»*:

Վ. Կազիմիրովի խոսքերով, Խ. Միությունը, ի տարբերություն մյուս երկրների, չունի պատժամիջոցների վերացման փուլերի *«նախօրոք մշակված ծրագիր»*:

Դա Մոսկվային թույլ է տալիս ավելի ճկուն հակազդել իրավիճակի զարգացման վրա: Բացի այդ, խորհրդային ներքին օրենսդրության մեջ ՀԱՀ-ի նկատմամբ պատժամիջոցների կիրառումը վավերացված չէ: *«Այսպիսով, իրավական տեսակետից, մենք չեղյալ հայտարարելու համար համարյա ոչինչ չունենք»*, նշեց դիվանագետը, ավելացնելով, որ Մոսկվան *«կգործի իրավիճակից ելնելով»*:

Աֆրիկայում խորհրդային քաղաքականության մասին

Վ. Կազիմիրովը միանգամայն համաձայն չէ այն դատողության հետ, թե Խ. Միությունը, զբաղված լինելով իր ներքին խնդիրներով, կորցնում է հետաքրքրությունը Աֆրիկայի նկատմամբ: Նրա խոսքերով, Աֆրիկայում խորհրդային քաղաքականությունը վերջին տարիների ընթացքում էական փոփոխությունների է ենթարկվել: Խոսքը գնում է առաջին հերթին աֆրիկյան երկրների հետ ԽՍՀՄ-ի հարաբերությունների ապաուազմականացման եւ ապագաղափարականացման մասին: Խորհրդային ներկայությունը այս կամ այն երկրում *«այլեւս ինքնանպատակ չէ»*: Սակայն, նշեց Վ. Կազիմիրովը, Մոսկվայի հետաքրքրությունը Աֆրիկայի նկատմամբ այս փոփոխությունների արդյունքում ոչ միայն չի նվազել, այլեւ նույնիսկ աճել է: Դրա վկայությունն է ԽՍՀՄ-ի շարունակ աճող դերը այդ մայրցամաքում տեղի ունեցող ընդհարումների կարգավորման գործում: ■

Օրերս Դուշանբեում պայմանագիր կնքվեց Տաջիկստանի արտաքին առեւտրի միության եւ Աֆղանստանի **«Բարաս եւ Ֆարիդ»** ընկերության միջեւ: Տնտեսական համագործակցության մասին արձանագրությամբ նախատեսվում է Բիշքեկում ստեղծել 2 միլիոն ռուբլու կանոնադրական կապիտալով միացյալ առեւտրական կենտրոն, շինարարության եւ կահույքի արտադրության համատեղ ինչպես նաեւ տարանցիկ եւ միջազգային ձեռնարկություններ: ■

Արգելվում է մինչեւ 1994 թ. Թուրքմենստանի տարածքից դուրս հանել տեղական ծիաբուծարանների զտարյուն ձիերին: Արգելքը, որը մտցվել է Թուրքմենստանի նախագահ Ս.Ա. Նիյազովի հրամանագրով՝ զտարյուն ձիերի գլխաքանակը ավելացնելու նպատակով, վերաբերում է նաեւ նրանց ուրիշ երկրներ արտահանելուն: ■

Ինչպես հայտնի դարձավ «ԻՖ»-ի թղթակցին Ուկրաինայի արտգործնախարարության իրազեկ աղբյուրներից, Հունգարիայի կառավարությունը որոշում ընդունեց Ուկրաինան համարել ինքնուրույն պետություն եւ մտադիր է ուղիղ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատել այդ հանրապետության հետ:

Ուկրաինայի եւ Հունգարիայի միջեւ հյուպատոսական հարաբերությունների մասին պայմանագիրը ստորագրվել էր դեռ կես տարի առաջ, եւ նախատեսվում էր դիվանագիտական հարաբերությունների աստիճանական վերականգնում: ■

Թուրքմենստանը եւ Իրանը պայմանագիր կնքեցին երկկողմանի փոստային եւ հեռախոսային կապի հաստատման մասին, որի համաձայն մոտ ժամանակներս թուրքմենական եւ իրանական Սերախս քաղաքների միջեւ կանցկացվի 80 կիլոմետրանոց հեռախոսային կաբել: ■

Համագործակցության եւ փոխադարձ օգնության մասին պայմանագիրը կընքվեց հայկական Ստեփանավան եւ ֆրանսիական Դեսին քաղաքների միջեւ: Ստեփանավանի քաղաքագլուխ Արամ Քաքաջանյանի խոսքերով, եղբայրական կապերը ընդգրկեն ինչպես տնտեսական, այնպես էլ մշակութային համագործակցության ոլորտները: Իր հերթին, Դեսինի քաղաքագլուխ Պիեռ Կրեդոն հաղորդեց, որ Ստեփանավանը շատ է նման իր ֆրանսիացի նոր եղբայրակցին՝ բնակչության համարյա հավասար թվով, աշխարհագրական դիրքի նմանությամբ: ■

Նոյեմբերի 18-ին ԽՍՀՄ-ում Ֆրանսիայի դեսպան պարոն Դյուֆուրկը երկօրյա այցով ժամանեց Եկատերինբուրգ: Քաղխորհրդի նախագահ Յուրի Սամարինի եւ Սվերդլովսկի մարզի ղեկավարի տեղակալ Վլադիմիր Տրուշնիկովի հետ բանակցությունների ընթացքում քննարկվում էին Միջին Ուրալի եւ Ֆրանսիայի ձեռնարկությունների տնտեսական համագործակցության, մարզի բնակչությանը տնտեսական եւ մարդասիրական օգնություն տրամադրելու հնարավորության հարցերը, ինչպես նաեւ մարզի եւ Ֆրանսիայի միջեւ մշակութային կապեր հաստատելու հարցերը: ■

Այսօր եւ վաղը Վաշինգտոնում խորհրդա-ամերիկյան հարաբերությունների պատմության մեջ առաջին անգամ տեղի կունենա զորքալ կայունության խնդիրներին նվիրված խորհրդակցություն: Խորհրդային պատվիրակությունը գլխավորում է ԽՍՀՄ նախագահին կից քաղաքական կոնսուլտատիվ խորհրդի անդամ Ալեքսանդր Յակովլեւը: ■

Չի բացառվում, որ Ռուսաստանի նախագահի հատուկ ներկայացուցիչ Վլադիմիր Լուկինի եւ Ճապոնիայի նախարարապետ Կիիչի Միյաձավայի հանդիպման ընթացքում «հյուսիսային տարածքների» խնդիրը քննարկման առարկա կլինի: Վ. Լուկինը կայցելի նաեւ Սեուլ: Նա Կ. Միյաձավային եւ Հարավային Կորեայի նախագահ Ռո դե Ուին կըհանձնի Բ. Ելցինի հատուկ ուղերձները: ■

Նոյեմբերի 24-ին Կազանում տեղի կունենա Արեւելյան Եվրոպայի իսլամական մշակութային միության համաժողովը, որի աշխատանքին կմասնակցեն Մոսկվայի, Օմսկի, Սարատովի, Սիմբիրսկի, Տյումենի մարզի եւ Կիեւի իսլամական մշակութային կենտրոնների պատվիրակությունները:

Հոկտեմբերին Տյումենի մարզի Նյագան քաղաքում 7 իսլամական մշակութային կենտրոններ կնքեցին նախնական պայմանագիր այդպիսի միություն ստեղծելու մասին: Կազանի համաժողովում կստորագրվի հիմնադիր պայմանագիր: Արեւելյան Եվրոպայի իսլամական մշակութային միության վերջնական ձեւավորումը կավարտվի հաջորդ տարվա գարնանը Մոսկվայում, ուր հրավիրված են Լեհաստանի, Ռումինիայի, Թուրքիայի եւ մի շարք այլ երկրների ներկայացուցիչներ: ■

ԱՄՆ-ի կապիտալը Սանկտ-Պետերբուրգում

Շուտով Սանկտ-Պետերբուրգում կբացվի ամերիկյան միջազգային բանկն ու ներդրման (ընկերություններ) ամերիկյան միության ղեկավար կայանը: Այդ մասին հայտարարեցին ԱՄՆ-ի ֆինանսիստների պատվիրակության ներկայացուցիչները Պետերբուրգի քաղաքապետ Սոբչակի եւ քաղխորհրդի նախագահ Բելյաեւի հետ կոնստրուկտիվ բանակցություններ վարելուց հետո: Ամերիկացի ֆինանսիստների խոսքերով, նրանք Պետերբուրգի ղեկավարներին ներկայացրել էին հիմնական բիզնես-ծրագիրը, որով շրջանը կապահովեն ամերիկյան կապիտալի ներդրումներով՝ ազատ ձեռնարկության գոտու կառուցման ծրագիրը իրագործելու նպատակով: Բանակցությունների ընթացքում բիզնես-ծրագիրը, ինչպես նաեւ հաջորդ տարի Պետերբուրգում մի շարք ամերիկյան ներդրման բանկային կառուցվածքներ կազմավորելու հեռանկարները հավանություն ստացան քաղաքագլուխ Սոբչակի եւ ամերիկյան պատվիրակության ղեկավար պարոն Ֆիշերի կողմից: ■

Exxon-ը երաշխավորում է

Ամերիկյան ամենախոշոր Exxon նավթային ընկերությունը հայտարարեց, որ պատրաստ է 10 տարվա ընթացքում 17 միլիարդ դոլար ներդնել Սախալինի տարածքի յուրացման գործում, եթե այդ իրավունքը տրվի ամերիկա-ճապոնական Exxon-Sedeco կոնսորցիումին: Այդ մասին *«ԻՖ»*-ին հայտարարեց Սախալինում գտնվող Exxon պատվիրակության անդամներից մեկը:

Մոտ ժամանակ Exonn-ը մտադիր է մոտ 200 միլիարդ ներդնել կղզու սոցիալական եւ արտադրական կառուցվածքների զարգացման համար: Ընկերությունը մտադիր է վերակառուցել նավահանգիստը՝ հարմարեցնելով այն նավթի արտահանման համար, կառուցել նոր ճանապարհներ եւ խողովակաշար:

Exxon-Sedeco կոնսորցիումի մասնակցության դեպքում խորհրդային կողմի եկամտի մասը կարող է կազմել մոտ 200 միլիարդ դոլար, գտնում են Exxon-ի մասնագետները: ■

Ֆրանսիայի արդյունաբերողները Մոսկվայում

Այսօր ԽՍՀՄ գիտաարդյունաբերական միության հրավերով Մոսկվա է ժամանում Ֆրանսիայի արդյունաբերողների միության պատվիրակությունը նախագահ Ֆրանսուա Պերիգոսի գլխավորությամբ: Պատվիրակության կազմում են արդյունաբերական զանազան բնագավառների՝ ավտոմոբիլային եւ գազային արդյունաբերությունից մինչեւ բերքի եւ սննդի արդյունաբերությունները ներկայացնող ֆրանսիական ֆիրմաների մոտ 60 ղեկավարներ, այդ թվում նաեւ Ֆրանսիայի ֆինանսական շրջանակների ներկայացուցիչներ:

Երեք օրվա այցի ժամանակ ֆրանսիական պատվիրակությունը հավանական համագործակցության մասին բանակցություններ կվարի խորհրդային պետական ձեռնարկությունների եւ առեւտրական կառուցվածքների ղեկավարների հետ: Նախատեսվում է, որ պատվիրակությանը կընդունեն ԽՍՀՄ եւ Ռուսաստանի ղեկավարները: ■

Ձկան գիշատչական որս

Մոտ 50 օտարերկրյա նավեր, հիմնականում ճապոնական, ներկա պահին գտնվում են Հարավ-Կուրիլյան կղզիների ջրատարածության մեջ, որոնք առանց որեւէ խնկողության գիշատչաբար ձուկ են որսում: Այդ մասին **«ԻՖ»**-ի թղթակցին տված հարցազրույցում հայտարարեց Սախալինի մարզի ղեկավար Վալենտին Ֆյոդորովը: Նրա կարծիքով, խորհրդային սահմանապահներն ինչ-ինչ պատճառներով ոչ մի միջոցներ չեն ձեռնարկում:

Վ. Ֆյոդորովը դժվարացավ տալ կորուստների ճիշտ թիվը, սակայն համոզվածություն հայտնեց, որ **«ձկնեղենի մեր պաշարներին վնաս է հասցվում»**: Նրա խոսքերով, օտարերկրյա նավերը որսում են ձկների այն տեսակները, որոնք ներկայումս պահպանվում են պետության կողմից:

Վ. Ֆյոդորովը քննադատության ենթարկեց Ռուսաստանի արտաքին գործերի նախարար Կոզիրեւին եւ նրա տեղակալին, որոնք, նրա կարծիքով, ձգտում են ճապոնիային հանձնել Հարավ-Կուրիլյան կղզիները: **«Կուրիլները եղել են եւ կմնան մերը»**, հայտարարեց Վ. Ֆյոդորովը: ■

Կրակոցներ Ինդոնեզիայում

Մոսկվայում Պորտուգալիայի դեսպանության զանգվածային լրատվության միջոցներն անդրադարձան Ինդոնեզիային պատկանող Արեւելյան Տիմորում տեղի ունեցող ողբերգական իրադարձություններին: Դեսպանատնից ստացված տեղեկության համաձայն, Դիլի քաղաքում Ինդոնեզիայի զինվորները կրակ էին բացել քաղաքային գերեզմանոցի մոտ հավաքված ամբոխի վրա, որի արդյունքում սպանվել էր մոտ 40 հոգի: Մարդիկ հավաքվել էին ավելի վաղ զինվորների կողմից սպանված մի երիտասարդի հիշատակը հարգելու համար: ■

digitised by A.R.A.R.@

Նախագահը Արցախի համար ՄԱԿ-ի դիտորդներ կը պահանջէ

Օտտաւա, Կանադա- Լեւոն Տէր-Պետրոսեան, նորընտիր նախագահը Հայաստանի Հանրապետութեան Կանադայի մայրաքաղաք ժամանեց ուրբաթ, նոյեմբեր 15, կէսօրին, գալով Վաշինգտոնէն, ուր տեսակցած էր նախագահ Ջորջ Բուշի հետ հինգշաբթի օր:

Իրեն կ'ընկերանային Ռաֆֆի Յովհաննիսեան, Հայաստանի Արտաքին գործերու փոխնախարար, Ալեքսանդր Արզումանեան, Հայաստանի լիազօր ներկայացուցիչ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու եւ Կանադայի մօտ, Շահէն Կարամանուկեան, նախագահի խորհրդական:

Օդակայանին մէջ ան ընդունուեցաւ Կանադայի վարչապետի եւ Արտաքին գործերու նախարարութեան ներկայացուցիչներու կողմէ, ինչպէս նաեւ Տորոնտոյի Զօրեան հիմնարկի պատասխանատու Գուրգէն Սարգիսեանի, որ կազմակերպողն էր Կանադայի այս այցելութեան:

Նախագահին բարի գալուստ մաղթեցին նախ Արթօ Պասմաճեան եւ Արայ Գալայճեան՝ Ռամկավար ազատական կուսակցութեան կողմէ, Հրայր Գէորգեան՝ յանուն Կանադայի Թէքէեան մշակութային միութեան: Իր բարեմաղթանքները տուաւ նաեւ Պերճ Ծաղեան՝ յանուն Մոնրեալի «Արմենօրամա» հեռուստատեսիլի հայկական յայտագրին: Կանադայի Հայոց առաջնորդ գերշ. Յովնան եպս. Տէրտէրեանը եւ քահանայ Խրիմեան:

Նախագահը եւ իր ընկերակիցները արագ ճաշկերոյթով մը հիւրասիրուեցան Արտաքին գործերու նախարարութեան «Seven Rivean Tate» պաշտօնական ապարանքին մէջ:

Ժամը 2-ին նախագահը իր շքախմբով ժամանեց Կանադայի պաշտօնական Խորհրդարան, եւ տեսակցութիւն ունեցաւ Կանադայի գլխաւոր երկու կուսակցութիւններու (Ազատական եւ Պահպանողական) ներկայացնող երեսփոխաններու հետ: Ներկայ էին Կանադայի համայնքի, կուսակցութիւններու, կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներ, գլխաւորութեամբ Կանադայի Հայոց առաջնորդ գերշ. Յովնան եպս. Տէրտէրեանի: Հարցազրոյցի տեւողութեան թարգմանութեան պաշտօնը կատարեց Ռոպէն Ասլեան, Հայկական Համագումարի (Armenian Assembly) ներկայացուցիչը: Ներկայ էին նաեւ հայ թէ օտար թղթակիցներ, ներառեալ ՏԱՍՍ-ի, «Պրավդա»-ի, ներկայացուցիչներ:

Նախագահ Տէր-Պետրոսեան շատ յստակ եւ երբեմն մանրամասնուած պատասխաններ տուաւ երեսփոխաններու բազմաթիւ հարցումներուն, որոնք ընդհանրապէս կը վերաբերէին Հայաստանի անկախութեան եւ տնտեսական վերականգնումին առնչուող խնդիրներու:

Ան նախ շեշտեց թէ Հայաստան օրինական միջոցներով իր անկախութիւնը ձեռք բերած հանրապետութիւն մըն է, եւ հետեւաբար պատճառ մը չկայ օրինական գետնի վրայ թէ այլապէս անոր ճանաչումը չընդունելու: Պարոն Լեւոն Տէր-Պետրոսեան յստակօրէն կ'ակնարկէր Նախագահ Բուշի եւ Կանադայի վարչապետ Բրայն Մըլրունիի: Սակայն, աւելցուց նախագահը, հիմա կը յուսայ թէ շուտով կացութիւնները կրնային փոխուիլ արագօրէն եւ Հայաստանի Հանրապետութիւնը ճանաչում կը ստանար: Արդէն, յարեց ան, Վաշինգտոնի մէջ ան հանդիպած էր Արգենտինայի նախագահ Կարլոս Մենէմի եւ ճանաչումի հարցին ակնարկած, ու ժամ մը ետք վարչապետ Մըլրունիի հետ խօսակցութեան ընթացքին նոյնը պիտի կրկնէր:

Ապա, պատասխանելով ուղիղ հարցումի մը, ան ըսաւ թէ Հայաստան միակ հանրապետութիւնն էր նախկին Խորհրդային Միութեան մէջ որ անցնող տարուան ընթացքին հողի սեփականութիւնը վերադարձուցած էր անհատներու, մի անգամ ընդմիշտ վերջ տալով համայնավար վարչաձեւի համայնացումի այն սխալ դրութեան, որ եօթանասուն տարիներու ընթացքին հողագործութիւնը անկումէ անկում առաջնորդած էր:

Պարոն Լեւոն Տէր-Պետրոսեան աւելցուց թէ իր կառավարութիւնը անհատներու պիտի վերադարձնէր երկրագործութեան բոլոր կարգի արտադրութիւններու իրաւունքը, ինչպէս նաեւ թեթեւ ճարտարարուեստը, շինարարութիւնը, եւ այլն, առժամեայ կերպով պետութեան իրաւասութեան ու հսկողութեան տակ պահելով միայն ուժանիւթի արտադրութիւնը, ծանր ճարտարարուեստն ու հանքերու օգտագործումը:

Ի պատասխան հարցումի, թէ Հայաստան Կանադայէն ի՞նչ կ'ակնկալէր որպէս օժանդակութիւն, պարոն նախագահը ըսաւ թէ այդ օգնութիւնը երկու մակարդակի վրայ պէտք էր ըլլար:

Նախ՝ երկրաշարժի շրջանի վերակառուցման մարզին մէջ ուր շինարարութիւնը գրեթէ կանգ առած է, որովհետեւ կեդրոնական կառավարութիւնը բացարձակապէս չօժանդակէր եւ բոլոր շինարարները վերադարձած են իրենց երկիրները: Շնորհակալութիւն յայտնելով Կանադայի կառավարութեան եւ ժողովուրդին՝ 1988 Դեկտեմբերէն ետք օգնութեան փութացումին համար, նախագահը ըսաւ թէ այդ օժանդակութեան կարիքը աւելի քան երբեւէ հիմա՛ կը զգացուէր, եւ Հայաստան հիմ ի՛ր ուժերով պիտի գլուխ հանէր վերակառուցման գործը:

Երկրորդ մակարդակի վրայ, Հայաստան պէտք ունի ճարտարագիտական օգնութեան եւ մասնագիտութեան՝ իր տնտեսութիւնը վերանորոգելու եւ հաստատ հիմերու վրայ դնելու համար: Եւ քանի որ հողագործութիւնը ժողովուրդին սեփականութիւնը դարձած է, այդ կարեւոր մարզին արդիականացման գործընթացին մէջ Կանադայի փորձառութիւնը մեծ նպաստ պիտի ունենայ:

Պարոն Տէր-Պետրոսեան, շեշտելով թէ Խորհրդային Միութեան միւս հանրապետութիւններու կարգին Հայաստան եւս սննդամթերքի պակաս պիտի ունենար, ըսաւ որ ձմեռը ամենէն դժուարը պիտի ըլլար այս տարի: Ան աւելցուց որ արդէն համաձայնութիւն գոյացած էր 250.000 թոն ցորեն Հայաստան ղրկելու մասին:

Արտայայտուելով Արցախի կնճռոտ կացութեան շուրջ, ան ըսաւ թէ Ազրպէյճան կը շարունակէ Արցախի հայ բնակչութեան մարդկային իրաւունքներու վայրագ ոտնահարումը: Նկատի ունենալով որ, ըստ նախագահ Տէր-Պետրոսեան, Հայաստան անկախ հանրապետութիւն մըն է, Արցախը այլեւս դադրած է ներքին, խորհրդային հարց մը ըլլալէ եւ վերածուած միջազգային ուղղութեան առարկայ խնդրի: Հետեւաբար, ըստ յարգելի հիւրը, անհրաժեշտ է որ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան (ՄԱԿ) դիտորդները հոն ժամանեն, որովհետեւ Գորբաչովը չէզոք միջնորդ մը չէ՛ այլեւս ան. մինչ Ազրպէյճանի կողմ յարած է, նոյնիսկ Ժելեզնովոդսկէն ետք: ՄԱԿ-ի դիտորդներ Արցախ ղրկելու առաջարկին համաձայն են Ռուսական հանրապետութեան նախագահ Բորիս Ելցին եւ Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաեւ, իսկ հակառակ է միայն Ազրպէյճանի նախագահ Այազ Մութալիբով, որ կը պնդէ թէ Արցախը իր հանրապետութեան ներքին խնդիրն է:

Կանադայի խորհրդարանի ներկայ գտնուող անդամները իրենց գնահատանքը յայտնեցին նախագահ Տէր-Պետրոսեանի՝ տրուած մանրամասն լուսաբանութիւններուն համար, եւ շեշտեցին թէ ջանք պիտի չխնայէին յաջողցնելու համար Հայաստանի ըլլալիք տնտեսական, ճարտարագիտական եւ այլ կարգի օգնութիւնն ու գործակցութիւնը:

Խօսք առաւ նախ Արտաքին գործերու փոխնախարար Ռաֆֆի Յովհաննիսեան, որ շեշտեց թէ ճանաչումի ստացումէն ետք Հայաստան եւ Կանադա դիւանագիտական յարաբերութիւններ պիտի հաստատէին, հիմնուած հաւասար իրաւունքներու վրայ:

Ապա բոլոր ներկաներ անցան կից սրահը ուր ընդունելութիւն մը պատրաստուած էր, եւ ուր բաժակաճառեր առաջարկուեցան Հայաստանի անկախութեան եւ նախագահ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի:

Նախագահը կարճ բայց կուռ ճառի մը մէջ կոչ ըրաւ արտասահմանի հայերուն Հայաստանը նկատելու իրենց սեփական ու հարազատ հայրենիքը, որուն քաղաքացիները պիտի կարենան ըլլալ շուտով: Ան յորդորեց որ բոլոր կազմակերպութիւնները, կուսակցութիւններն ու կրթական հաստատութիւնները, պահելով հանդերձ իրենց անջատ գործունէութիւնը, համախմբուին Հայաստանի վերակառուցումի անյետաձգելի գործին շուրջ:

Նմանօրինակ ելոյթ մը ունեցաւ նաեւ պարոն Յովհաննիսեան:

Ապա բոլոր ներկաները բոլորուեցան նախագահին շուրջ՝ խմբակային նկար մը առնելու համար:

Ժամը ճիշդ 4-ին, նախագահ Լեւոն Տէր-Պետրոսեան ընդունուեցաւ Կանադայի վարչապետ Բրայն Մըլրունիի կողմէ՝ այս վերջինին գրասենեակին մէջ, եւ փոխանակ երեսուն վայրկեանի, ինչպէս կարգադրուած էր նախապէս, իրենց խորհրդակցութիւնը շարունակեցին քառասունհինգ վայրկեան, շատ սիրալիր մթնոլորտի մէջ:

Վարչապետ Մըլրունի եւս, նախագահ Բուշի նման, Հայաստանի անկախութեան ճանաչման հարցը նախընտրեց յետաձգել, սակայն արգելք մը չտեսաւ Հայաստան-Կանադա տնտեսական եւ առեւտրական կապերու, յատկապէս նախ՝ օգնութեան:

Խորհրդարանէն դուրս ելլելով, նախագահը եւ իր հետեւորդները ճամբայ ելան դէպի Մոնրեալի Միրաբել օդակայանը եւ երկու ժամ հանգստանալէ ետք Լեւոն Տէր-Պետրոսեան եւ իր ընկերակիցները օդանաւ առին դէպի Լոնդոն եւ ապա՝ Մոսկուայ, եզրափակելով մէկ շաբաթ տեւած յաջող այցելութիւն մը Ամերիկա եւ Կանադա:

Արայ Գալայճեան

ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ

THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR

«Հայ ղեկավարն իր հանրապետության ճանաչումն է հետամտում Բուշի մոտ»

Այս վերնագրի տակ ամերիկյան կարեւոր օրաթերթերից «Քրիսչըն Սայընս Մոնիտոր»-ն իր նոյեմբերի 11-ի համարում հրապարակել է Մոսկվայում իր թղթակից Դանիել Շնայդերի թղթակցությունը, որտեղ հատկապես խոսվում է այցի գլխավոր նպատակի՝ Մ. Նահանգների կողմից Հայաստանի անկախության ճանաչման մասին:

Առավելապես մեջբերելով Հայաստանի արտգործնախարար եւ թերթի նախկին աշխատակից Ռաֆֆի Հովհաննիսյանին, թերթը գրում է, որ Սպիտակ տանը Նախագահ Բուշի հետ հանդիպումը Նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանին առիթ կտա ներկայացնելու Հայաստանի սահմանադրական, խաղաղ ճանապարհով անկախության հասնելու եւ այն ուղիների շուրջ, որոնցով Մ. Նահանգները կարող են դրականորեն արձագանքել դրան:

«Որոշակիորեն,- ասել է Ռ. Հովհաննիսյանը,- **այս այցելությունից հետո Մ. Նահանգները կճանաչի Հայաստանը: Սակայն,**- ավելացրել է նա,- **չեմ կարող ասել, թե երբ: Մ. Նահանգներն առաջին երկիրն էր, որ ճանաչեց Հայաստանի առաջին հանրապետությունը, եւ ես վստահ եմ, որ նկատի ունենալով Խ. Միությունում արագորեն փոխվող իրավիճակը, նա կփսի հաջվի առնել այնտեղի իրականությունը**»:

Թղթակիցն անդրադառնում է նաեւ նախանցյալ շաբաթ Թուրքիայի կողմից Ադրբեջանի ճանաչման փաստին, նշելով, որ այն հայերին մտահոգություն է պատճառում իրենց հանրապետության մեկուսացման մտահոգությամբ, նկատի ունենալով, որ եւ Թուրքիան, եւ Ադրբեջանը ցեղակից-կրոնակիցներ են: «**Բնական է,**- ասել է Ռ. Հովհաննիսյանը,- **Թուրքիան ճանաչեր Ադրբեջանի իր էթնիկական գործընկերին**»: Սակայն, ավելացրել է, որ Թուրքիայից ակնկալվում է «կոնստրուկտիվ դեր խաղալ հայ-ադրբեջանական հարաբերություններում»: ■

The Washington Post

«Բուշը հայ առաջնորդին վստահեցնում է Հայաստանի հետ ամուր կապերի իր ցանկության մասին»

Ամերիկյան ամենաազդեցիկ թերթը՝ «Վաշինգտոն պոստը», հաջորդաբար նոյեմբերի 14 եւ 15 համարներում երկու հոդված է հասկացրել Նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի Վաշինգտոն եւ Օտտավա այցին:

Առաջին հոդվածում, որը պատրաստել է թերթի արտաքին ծառայության բաժինը, առավելապես խոսվում է Հայաստանի քաղաքական կացության՝ Ադրբեջանի հետ Արցախի հարցով ունեցած վատ հարաբերությունների մասին, շեշտելով, որ հիմնականում այդ եւ տնտեսական փակված իրավիճակն է ստիպում հանրապետության իշխանություններին «**ավելի սերտ հարաբերություն մշակելու Թուրքիայի հետ**»: Թերթը պատմում է նաեւ այն մասին, որ սեպտեմբերին հանրաքվե անցկացնելուց եւ ժողովրդավարական կարգով հանրապետության Նախագահ ընտրելուց հետո, Հայաստանը ձգտում է արագ ճանաչում ձեռք բերել տարբեր երկրների եւ առաջին հերթին Մ. Նահանգների կողմից:

Իսկ երկրորդ հոդվածում, որը կրում է վերեւի խորագիրը, թերթը հաստատում է, որ Նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանն իր ամերիկացի պաշտոնակցից երաշխիքներ է ստացել, թե Մ. Նահանգները ցանկանում է ամուր կապեր հաստատել իր անկախությունը հռչակած հանրապետության հետ:

Նշելուց հետո, որ Սպիտակ տան բանբեր Մառլին Ֆիցուոթըրի կարծիքով «կանխահաս» է Հայաստանի կամ մյուս 12 հանրապետություններից որեւէ մեկի ճանաչման մասին խոսելը, թերթը մեջբերում է նույնի այն վկայությունը, թե Նախագահ Բուշը խոստացել է օգնել հայկական պետությանն իր քաղաքական եւ տնտեսական բարենորոգումներում: ■

Los Angeles Times

«Բուշը մերժում է ամերիկյան ուղղակի օգնության մասին Հայաստանի նախագահի դիմումը»

Ամերիկյան մյուս կարեւոր թերթերից «Լոս Անջելես թայմզ»-ը նոյեմբերի 15-ի համարում վերեւի խորագրի ներքո գրում է, թե Հայաստանի նախագահը Բուշից խնդրել է ամերիկյան ուղղակի օգնություն ցուցաբերել Խ. Միության մնացյալ հանրապետություններին, սակայն նախագահ Բուշը մերժել է այդ դիմումը եւ առաջարկել, թե անհրաժեշտ է պահել խորհրդային կենտրոնական կառավարության գործունեությունը:

«Հայաստանի նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանի 40 րոպեանոց տեսակցությունը շեշտեց,- գրում է հոդվածագիր Դոյլ Մըկմենուսը,- **որ Բուշը դեռեւս ծգտում է ամերիկյան օգնություն գործածել Խ. Միության հեղինակությունը պահպանելու նպատակով, հակառակ ուժի արագ անցմանը մնացյալ 12 հանրապետություններին**»:

«**Մեր դիրքն այն է, որ Արեւմտյան օգնությունը պետք է տրամադրվի ոչ թե կենտրոնին, այլ ուղղակիորեն հանրապետություններին**», հայտնել է Տեր-Պետրոսյանը Սպիտակ տանը հավաքված թղթակիցներին: «**Մեր հաստատ համոզումն է, եւ ես այս մասին երկար խոսեցի նախագահ Բուշի հետ, որ գարդ տված օգնությունը կենտրոնական իշխանության կողմից օգտագործվել է քաղաքական իր սեփական նպատակների համար**», հայտնել է նա: «**Նախագահ Բուշը նախընտրում է այդ օգնությունը հավասարակշռել կենտրոնի եւ հանրապետությունների միջեւ**», նկարագրելով Բուշի հակազդեցությունը իր այդ դիմումին, գրում է թերթը:

Թղթակիցը վկայակոչում է, առանց անունը հիշատակելու, Սպիտակ տան մի պաշտոնյայի, թե Բուշը հայտնել է իր հայ խոսակցին, թե ինքն ուզում է օգնությունը տրամադրել ինչ-որ կենտրոնական մի մարմնի միջոցով, որ խթաներ տնտեսական համագործակցությունը եւ հարգեր 12 հանրապետությունների աճող անկախությունը: «**Սակայն,**- ավելացրել է պաշտոնյան,- **հարց մի տվեք, թե պրակտիկայում դա որքանով կիրառելի է, քանի որ մենք դեռեւս չգիտենք**»:

Ամերիկյան վարչությունը, գրում է թերթը, ավելի քան երկու ամիս է, որ աշխատում է մարդասիրական եւ տեխնիկական համեմատաբար համեստ մի օգնություն կազմակերպելու համար, սակայն այդ ծրագիրը ձգձգվում է, որովհետեւ անորոշություն է տիրում դրա բաշխումը կազմակերպելու գործում:

Բուշի կտրված դիմավորումը Տեր-Պետրոսյանին, գրում է թերթը, արտացոլում է նրա անհստակ մոտեցումը դեպի խորհրդային հանրապետությունները: Բուշը հայտարարեց Ռուսաստանի, Հայաստանի եւ մյուս հանրապետությունների դեպի դեմոկրատացում եւ ազատ շուկա ընթանալու ձգտմանը օժանդակելու իր մտադրության մասին: Սակայն նա պահանջում է նրանցից մնալ ինչ-որ ձեւի միության մեջ եւ, ինչ որ ավելի հակասական է, նեցուկ է հայտնում նախագահ Գորբաչովին:

«**Մենք շատ հետաքրքրական գտանք Հայաստանի Հանրապետության հաջողությունը**», ասել է Բուշը թղթակիցներին: Նա պաշտոնապես հայտնել է Հայաստանի ներկայացուցիչներին, որ Մ. Նահանգները ծրագրում է հյուպատոսություն բացել եւ «**խաղաղության կամավորների**» առաքելություն ուղարկել Երեւան:

Սակայն, եզրակացնում է թերթը, հայ պաշտոնյաները նշեցին, որ մինչ իրենց այս հանդիպումը Բուշի հետ մի քայլ առաջ է անցյալ տարվա հետ համեմատած, երբ նախագահը մերժել էր ընդունել Լ. Տեր-Պետրոսյանին, սակայն իրենց հանրապետությունը դեռեւս շատ հեռու է անկախ պետություն ճանաչվելուց: ■

digitised by A.R.A.R.@

Վալյուտան եւ քաղաքապետարանը

«Ազգ»-ի խմբագրությունը, ՌԱԿ-ի ԱՏԳ-ն, եւ մինչեւ վերջերս՝ ՀԲԸՄ-ն միասին 6 սենյակ են զբաղեցնում կոմունալ տնտեսության վարչության շենքում: Չնայած նախկին վարչության կարգադրությամբ նախկին ՀԼԿԵՄ կենտկոմի շենքը կուսակցություններին տրամադրելուց հետո փոխհրաժեշտ լուծվեցին ՀՅԴ շենքային պայմանները (այստեղ է կուսակցության կենտրոնական կոմիտեն, «Երկիր» օրաթերթի խմբագրությունը), բայց ՀՅԴ ԱՏԳ-ն շարունակում է պատսպարվել մի խոնավ ու անհրապույր նկուղում:

Երբ ամիսներ առաջ որոշեցինք անդրադառնալ նմանօրինակ փաստերի, որոնք վկայում էին ավանդական կուսակցություններին տեղ տրամադրելու սկզբունքների մասին, պարզեցինք, որ դրանք տարածվում են նաեւ արտասահմանյան գործարարներին շենքային եւ այլ հարմարություններ տրամադրելու մոտեցումների վրա: Կարճ ասած, այդ սկզբունքները, մոտեցումները հանգում են մի բանի՝ շե՞նք ես ուզում, ծառայողական գրասենյա՞կ, բնակարա՞ն - ամեն ինչ կունենաս, եթե պատրաստ ես քաղաքապետարանին վալյուտա վճարել:

Դեռ ամռանը, երբ փորձ արեցինք ուսումնասիրել այս թեման, որոշակի դժվարությունների հանդիպեցինք: Հասկանալի պատճառներով մարդիկ զգուշացան այդ կապակցությամբ վկայություններ տալ: Բնականաբար, չէին ցանկանում քաղաքի գործադիր իշխանությունների հետ հարաբերությունները փչացնել: Օրինակ, ՀՅԴ քաղաքական դիվանի որոշ ներկայացուցիչներ, որոնք քաղաքապետի հետ բանակցություններ էին վարել, չնայած անձնական զրույցում նշեցին, թե ինչ վալյուտային պահանջներ է ներկայացրել Համբարձում Գալստյանը, բայց հարկ չհամարեցին այդ մասին պաշտոնապես հայտարարել, որովհետեւ հարցն այդ ժամանակ բանակցությունների փուլում էր, եւ լուծման հեռանկարներ կային...

... Ոչ բոլոր կուսակցությունների բախտը բերեց: Հենչակյան կուսակցության «Հնչակ Հայաստանի» պաշտոնաթերթի ս.թ. նոյեմբերի 7-ի համարի *«Անուն բարեկամ, բայց մինչեւ ե՞րբ»* հրապարակումից տեղեկացանք, որ արդեն մեկ տարեկան *«պատասխանատուները չունեն պատասխանատուն, Հենչակյան մամուլի գրասենյակը՝ հասարակ մի գրասենյակ: Էլ չենք ասում կուսակցության մասին, որն իր խմբագրությամբ ու գրասենյակով փախարում է անտուն, համարյա ընդհատակում»*...

Այս վկայությունը եւ նաեւ գործարար մարդկանց հետ զրույցները համոզեցին, որ այս թեման ժամանակավրեպ չէ:

Ճիշտ է, ընտրված պահն այնքան էլ հաջող չէ, որովհետեւ առանց այն էլ քաղխորհրդի նախագահի աթոռը սկսել է երերալ, բայց միայն նոյեմբերի 16-ի մամուլի ասուլիսի ժամանակ հնարավորություն ընձեռնվեց այս կապակցությամբ նրան հարցեր տալու եւ պատասխաններ ակնկալելու, քանզի այս բոլոր ամիսներին քաղխորհրդի նախագահի օգնականի հետ նախնական պայմանավորվածությունն անընդհատ անտեսվում էր: Մեկ պատճառաբանվում էր Համբարձում Գալստյանի բազմազբաղությունը (բայց այդ ընթացքում նա ուրիշ բազմաթիվ հարցազրույցներ տվեց), մեկ օգոստոսյան հեղաշրջումը, մեկ քաղխորհրդի ստեպ-ստեպ նստաշրջանը... մի խոսքով *«մեր երկրի միջազգային դրությունը... մեր պատասխանը Չեմբեռլենին»*...

Բայց նախ խոսքը տանք ՌԱԿ-ի կողմից Համբարձում Գալստյանի հետ բանակցություններ վարած Հակոբ Ավետիքյանին, մեջբերելով հատվածներ անցյալ ամառ նրա հետ կայացած մեր զրույցից:

«Սա չտեսի, աղքատի հոգեբանություն է»

- Բայց ես չեմ ուզում քաղաքապետարանի վրա դնել շեշտը: Այլ դեպք է ընդհանրապես խոսել հանրապետությունում գոյություն ունեցող այդ մտահոգիչ երեւույթի մասին:

Որեւէ համեստ ձեռնարկություն, որը վալյուտային շահույթ է ուզում ապահովել իրեն եւ երկրին, ունենում է բազմաթիվ նոր դժվարություններ, որովհետեւ ում որ տեղում դիմում է ինչ-որ բան ձեռք բերելու համար՝ ասում են. *«Դու վալյուտա ես շահում՝ վալյուտայով վճարիր, մեզ շատ է պետք»*: (Սա, իհարկե, միայն Հայաստանին հատուկ երեւույթ չէ, այլ ամբողջ Խորհրդային Միությանը: Աղքատ վիճակը ստիպում է, որ մարդիկ կայուն դրամանիշերից կառչեն: Բայց փորձառությամբ եմ ասում, որեւէ երկիր, որ աշխատում է իր ազգային եկամտի, տնտեսական գործոնների ամրապնդման ուղղությամբ՝ երբեք չի դիմում նմանօրինակ միջոցների, այլ ընդհակառակը, փորձում է իր դրամանիշն ուժեղացնել, որ գործառույթները տեղի ունենան իր երկրի դրամով)...

... Սա տարածվում է արտասահմանյան ներկայացուցչությունների, ավանդական կուսակցությունների վրա՝ շարունակ պահանջում են, որ բոլոր ծառայությունների վարձը արտասահմանյան դրամով վճարի: Եւ այս պատճառով դառը փորձ ունենք: Շուրջ մեկ տարի պատարյուն ջանքեր էինք թափում, դիմեցինք տարբեր պետական հիմնարկների: Անցնող տարվա փետրվարի 1-ին մեզ մի շենք խոստացվեց, որտեղ ընդամենը 8-9 սենյակ կար, եւ որի համար քաղաքապետարանը պահանջում էր տարեկան 30 հազար դոլար: Եւ երբ ասացինք, որ դա նույնիսկ արտասահմանում գոյություն ունեցող գների համեմատ է թանկ, պատասխանեցին՝ *«Քաղաքը կարիք ունի. համարեցեք, թե նվեր եք տալիս»*: Դժբախտաբար, Հայաստանը շատ հեռու է Ամերիկա լինելուց եւ առայժմ Երեւանը չենք կարող համեմատել ...Նյու-Յորքի կամ Լոս Անջելեսի հետ: Ճիշտ նույն գները պահպանվեն: Բայց սա հարցի երկրորդ կողմն է: Կարեւորն այն է, որ դա առեւտրականորեն էլ արդարացված չէ: Երբ սփյուռքահայ գործարար մարդիկ այստեղ աշխատելու են գալիս եւ մի գրասենյակ են ուզում բացել, մի ընդարձակ սենյակի համար ամիսը մոտ 500 դոլար են պահանջում: Համեմատության համար նշեմ, որ երբ արտասահմանյան գործարարը տակավին համայնավար Չինաստանում գործ է ուզում սկսել, պետությունը կամ ձեռնարկությունները նրան օգնում են անհրաժեշտ ամեն ինչը ձեռք բերել, ձրի գրասենյակներ են տրամադրում, առաջարկում են նոր, *ավելի ընդարձակ տարածք տրամադրել արտադրության ծավալման համար*...

Երբ իրոք ուզում ենք, որ Հայաստանը բաց քաղաքականություն վարի, արտաքին ներդրումներ ունենա՝ ստիպված պիտի լինենք այս փուլում ընդառաջ գնալ, արտոնություններ սահմանել, որպեսզի մարդիկ այստեղ գալու շահագրգռություն ունենան, քաջալերվեն ու ներդրումներ կատարեն: Եւ ոչ թե դեռ ոչ մի շահ չապահոված... Որեւէ գործարար իր գործը սկսելուց հազիվ մեկ-երկու տարի հետո կարող է եկամուտ ստանալ: Այդ մեկ-երկու տարին նա դեռ պիտի միայն ծախսի... Այդ մարդիկ անշուշտ կարող են վճարել, բայց արդյունավետ չեն մեր այդ սահմանումները, տեղին չեն: Իհարկե, ժամանակ կգա, երբ այն երկիրը, որն արտոնություններ է սահմանել, ընդառաջ գնացել՝ տասնապատիկը, հարյուրապատիկը ետ կստանա: Իսկ այս պայմաններում, երբ կարգին հեռախոսակապ չկա, ավիատրանսպորտը աշխատում է մահամերձի վիճակում, ավտոծառայություններ չկան, էլեկտրականությունն ու գազը դեֆիցիտ են, հյուրանոցային եւ այլ ծառայությունները գտնվում են նախնադարյան վիճակում, եւ ամենագլխավորը՝ շահույթ չկա կամ երաշխավորված չէ, օտարերկրացիներն ինչո՞ւ պիտի ներդրումներ անեն: Ռուբեն Թերզյանը, որն արդեն երկու համեստ ձեռնարկություն ունի Հայաստանում, ասում է. *«Այստեղ գործ անողը պիտի երիտասարդ լինի ու ոչ մի հիվանդություն չունենա»*: Այո, սրանք են պայմանները: Պիտի կարողանաս գնալ-գալ, վազվզել, չափազանց կեղտոտ աշխատել՝ մինչեւ լուծես բոլորի, դիվանագիտական քաշքշուկների, գրասենյակի եւ այլեւայլ հարցերը: Այնպես որ, եթե տվյալ անձը հայրենասիրությունից չի մղվում՝ շահագրգռված չի այստեղ գործ սկսելու: Գոնե մենք կարող ենք շատ հստակ այս բանն ասել. մեր ընկերներին են պատկանում Հայաստանում գործող բազմաթիվ համեստ ձեռնարկություններ:

Ուրիշ հարց էլ կա, որ Հայաստանին մեծագույն օգուտ բերած կազմակերպություններից, օրինակ ՀԲԸՄ-ից, որը ներկա իրավիճակում 16.5 մլն դոլարի ներդրում ունի հայրենիքում, քաղաքապետարանն էլի վալյուտային վճար էր պահանջում: Բարեգործականն այստեղ իր սեփական բիզնեսո՞վ չի զբաղվում, ո՛չ մի ցենտի եկամուտ չի ստանալու՝ ամեն ինչ նվեր է տրվելու ժողովրդին, պետությանը՝ սառցակոմբինատն է, թե նոր վիրաբուժության կենտրոնը... Այս կազմակերպությունների վրա սփյուռքում ծանր պարտականություններ կան՝ կրթա-մշակութային, երիտասարդական կենտրոններ, թերթեր, դպրոցներ, որոնք բնականաբար շահավետ չեն՝ ամբողջը հանգանակված գումարների հաշվին է: Բարեգործականն արտասահմանում 22 դպրոց է պահում, դեռ չհաշված այն 150-ը, որոնց ուսուցիչ է տրամադրում, աշխատավարձ է տալիս, կահավորանքի եւ այլեւայլ հարցեր հոգում... Ինչպես կարելի է այս կազմակերպությանն ասել. *«Ինչ կա որ, թող մի սենյակ հազար էլ շենքի վարձը գումարի 16.5 միլիոնին»*... Եւ մի ուրիշ տգեղ պահ էլ կա: ՀԲԸՄ-ն մինչեւ 1934-ը Հայաստանում 8 շենք է ունեցել, գրասենյակներ, որոնք բոլորը բռնագրավվել են, [illegible]... Նմանատիպ է մեր ազգային կուսակցությունների պատմությունը, որոնք [illegible] եւ նրանցից ամեն մեկն այստեղ իր խմբագրություններն է ունեցել, գրասենյակները, շենքերը... Իսկ հիմա նրանց ասում են. *«Դուք արտասահմանից եք ու պիտի վալյուտա վճարեք»*:

«Ոչ բոլոր դեպքերում եմ վալյուտա պահանջել»

(Մամուլի ասուլիսում տված հարցի երկար ստացված պատասխանը ներկայացնում ենք աննշան խմբագրումներով)

- Ի՞նչ սկզբունքներով է քաղխորհուրդը բավարարում արտասահմանի մեր ավանդական կուսակցությունների, գործարար մարդկանց մայրաքաղաքում շենքային, գրասենյակային եւ այլ հարմարություններ ունենալու խնդրանքը: Ավելի պարզեմ հարցս. չե՞ք կարծում, որ այս հարցերում քաղաքապետարանի վալյուտայի պահանջը օրինախախտ, հակաօրինական է, երբ վերաբերում է կուսակցություններին, ըստ երեւույթին, սխալ է, երբ հատկապես առնվազն հայկական կապիտալը ներս բերելու խնդրում գործարար մարդկանց

Լուսանկարը՝ Լ. ՄԻՍԵԼՅԱՆԻ

քաջալերելու հանգամանքը, իսկ վարձերի ձեր ֆանտաստիկ սահմանումները, ըստ Վարդան Ուզունյանի վկայության՝ բավական գործարարներ են խրտնեցրել: Եւ, ի վերջո...

- Ձեր ասածն արդեն ելույթ է, թույլ տվեք հարցին պատասխանեմ, հա՞: Ես չգիտեմ, թե նա ինչ է նկատի ունեցել «ֆանտաստիկ» ասելով, բայց ես անպարկեշտություն եմ համարում, երբ հաշվի առնելով վալյուտայի այսօրվա կուրսը, սփյուռքահայ կազմակերպությունները փորձում են կոպեկներով ձեռք բերել մեր ժողովրդի ունեցվածքը: Կոնկրետ ես կարող եմ օրինակ բերել, որը կապված է ՌԱԿ-ի հետ, երբ «Արարատ» թիմի հետ կնքված պայմանագրի համաձայն 50 տարով վերցրել են «Կռունկ» սրճարանը՝ տարեկան վճարելով 1000 դոլար: Դա ողորմելի գումար է եւ դա ինձ համար, որպես քաղաքապետի, վիրավորական է պարզապես: Հետո, չեմ կարծում, որ այնտեղ ազնիվ գործարք է եղել... Ես ուզում եմ, որ այդ գները, որ գոյություն ունեն... Չեմ հասկանում, թե ինչո՞ւ է Վ. Ուզունյանը «ֆանտաստիկ» անվանել այդ գները...

- Դա նրա բնորոշումը չէ...

- ... Բիզնեսը բիզնես է: Մեր ժողովրդի, մեր քաղաքի սեփականությունը մեր անշարժ գույքն է: Եւ կարծում եմ, որ պիտի ստանանք այն նվազագույն գները, որ գոյություն ունեն ամբողջ ԽՍՀՄ տարածքում, արտասահմանում: Ես ձեզ հավաստիացնում եմ, որ «Կռունկ» սրճարանի նման շենքը ոչ Մոսկվայում, ոչ Թբիլիսիում, ոչ Բաքվում, ոչ առավել եւս Լոս-Անջելեսում կամ Լոնդոնում, որտեղ պարոն Ուզունյանն է ապրում՝ տարեկան 1000 դոլարով չէին վերցնի: Դա ինձ համար վիրավորական է:

Մի անգամ խոսակցություն է եղել ՌԱԿ-ի ղեկավարության հետ: Նրանք «օֆիս» են պահանջել: Մենք որոշակի գումար ենք պայմանավորվել՝ նրանք համաձայնվել են: Դրանից հետո «Արարատ» թիմի նախագահ Կարլեն Փահլեւանյանի հետ, որն աշխատանքից ազատվեց, իրենք ավելի էժան գնով են պայմանավորվել...

Կարգը հետեւյալն է: Ես աշխատել եմ, որպեսզի լինի որեւէ սկզբունք, որ քաղխորհրդի նախագահը չորոշի՝ այս կուսակցությանը տալ-մյուսին չտալ, այս բիզնեսմենին տալ-մյուսին չտալ: Այդ սկզբունքը, կարծում եմ, ճիշտ է ընտրված՝ գումարն է: Յուրաքանչյուր շենք, «օֆիս» ունի իր գումարը. որ կուսակցությունը կտա՝ կստանա: Իսկ եթե կուսակցությունն ունի 5 հոգի եւ գումար չունի, որպեսզի «օֆիս» վարձի, ուրեմն թող չունենա: Թող տանն աշխատեն: Ի՞նչ է եղել. «Ղարաբաղ» կոմիտեն երկու տարի Վազգեն Մանուկյանի կամ Բաբկեն Արարքցյանի տանն էր հավաքվում ու դրանից նրանց գործունեությունն ավելի... շատ չէր տուժում:

- Երբ Ձեր որոշումը հակաօրինական, օրինախախտ անվանեցի, նկատի ունեի կուսակցությունների մասին օրենքը, ըստ որի արգելվում է արտասահմանից ֆինանսավորվելը: Ուրեմն, ինչո՞վ է հիմնավորված քաղաքապետարանի վալյուտա պահանջելու սկզբունքը:

- Չէ՛, ոչ բոլոր դեպքերում է, որ վալյուտա եմ պահանջել: Խոսքը վերաբերում էր... Ես Վարդան Ուզունյանից վալյուտա եմ պահանջել, որովհետեւ...

- Դուք ոչ միայն նրանից եք վալյուտա պահանջել...

- ... Ես նրա հետ «Նոյակ» ֆիրմայի կապակցությամբ եմ խոսել: Նա ինձ մոտ եկել է որպես բիզնեսմեն՝ ես նրանից վալյուտա եմ ուզել:

Վալյուտա ուզել եմ իմ գրպանը չդնելու համար, այլ քաղաքի բյուջե դնելու համար: Երկրորդ խոսափող...

Սակայն ես իմ խոսքը ուզում եմ վերջացնել դարձյալ Հ. Ավետիքյանին դիմելով.

- Քաղաքապետի ասածի վերաբերյալ որեւէ բան ունե՞ք ավելացնելու:

- Անշուշտ, այս մասին մեր՝ ձեր հետ ունեցած զրույցից անցել է 5-6 ամիս եւ այդ ընթացքում որոշ փոփոխություններ եղել են: Նախ՝ գոնե ժամանակավորապես լուծվել է ՀԲԸ Միության գրասենյակի հարցը. նախարարաց խորհուրդը եւ անձամբ նախկին վարչապետը, ըմբռնումով մոտենալով գործին, ժամանակավորապես Հայաստանի ամերիկյան համալսարանին են հանձնել, որի նախաձեռնողներից եւ միակ ֆինանսավորողն է ՀԲԸՄ-ը, քաղաքի լավագույն շենքը՝ նախկին Շահումյանի պալատը, մինչեւ որ համալսարանը հետագայում ունենա իր սեփական ավանը:

Երկրորդ՝ ի վերջո շուտով լուծում կստանա նաեւ մեր թերթի՝ «Ազգ»-ի խմբագրատան հարցը, դարձյալ նախարարաց խորհրդի բարեհաճ արտոնությամբ: Այժմ թերթը առիթ է ստացել կարծր դրամանիշով գնելու նախկին «Կռունկ» սրճարանի շենքը, որի մասին հարգելի քաղաքապետը բարեհաճել է հիշատակել:

Ճիշտ է, 1990-ի դեկտեմբերի վերջերին մենք նրա հետ պայմանավորվել էինք վարձել 8 սենյականոց մի շենք, որը պատրաստ պետք է լիներ, ըստ իր տված խոստման, 1991 փետրվարի 1-ին: Սակայն մինչեւ հունիսի վերջը սպասելուց հետո մենք ստիպված եղանք երկար բանակցել «Արարատ» ակումբի ղեկավարության հետ, որին պատկանում է «Կռունկը»: Մենք այն գնեցինք, ավելի շուտ՝ ուզեցինք գնել 80 հազար դոլարի, այսինքն ներկա սակով՝ շուրջ 6 միլիոն ռուբլու: Եւ այստեղ ոչ մի անազնիվ գործարք չի եղել: Պարզապես «Արարատ» ակումբը պետք ուներ վալյուտայի՝ արտասահմանյան հանդերձանք եւ այլ իրեր ձեռք բերելու համար, մանավանդ, որ «Ազգ»-ը հովանավորելու է ակումբի արտասահմանյան ուղերթները՝ գործարքային, ռեկլամային եւ այլ օգնություններով: Սակայն, քանի որ հանրապետությունում դեռեւս չի օրինականացվել սեփականաշնորհումը, կողմերը ստիպված եղան գործարքը տեղափոխել վարձակալական հիմունքների՝ երկար ժամանակով: Ինչ վերաբերում է պրն. քաղաքապետի նշած տարեկան 1000 դոլարի գումարին, նա սխալվում է... 12 անգամ: Միայն առաջին 5 տարիների ընթացքում «Ազգ»-ի խմբագրությունը արտասահմանյան ապրանքների ձեւով «Արարատ» ակումբին է վճարելու տարեկան 12000 դոլարի գումար, իսկ սեփականաշնորհման դեպքում՝ միանվագ ամբողջ գումարը: Բացի այդ, մենք այդ շենքը շենքի վերածելու համար ստիպված կլինենք ծախսել եւս մի 6 միլիոն ռուբլի...

Ինչ վերաբերում է օտարերկրյա բիզնեսմեններին լոնդոնյան սակերով «օֆիս» տրամադրող մեր քաղաքապետի քաղաքականությանը, ժամանակն է, որ նա հայտարարի, թե շուրջ մեկ տարի հետո իրեն հաջողվե՞լ է գեթ 10 գործարար մարդու համոզել, որ իր առաջարկած պայմաններով գրասենյակ կամ աշխատավայր գնել, վարձել: Երեւանի հիմնարկների կեսից ավելին դատարկ է, մարդկանց մեծ մասը նստած սուրճ են խմում՝ սպասելով իրենց Գոդոյին՝ սեփականաշնորհմանը... Ժամանակն է այլեւս, որ քաղաքային եւ այլ իշխանություններ գրավիչ պայմաններ ստեղծեն օտարերկրյա ներդնողների համար, որպեսզի մեր քաղաքն ու հանրապետությունը կարողանան 4-5 տարուց իսկական գործ ու շահույթ ապահովել եւ դուրս գալ չտեսի, աղքատի այս հոգեբանությունից:

Աննա ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Խաղաղության խորհրդաժողով ամերիկյան կինոնկարների ոճով

Պաղեստինյան եւ իսրայելական հանձնախմբերի հանդիպումը Մադրիդի համաժողովում Մերձավոր Արեւելքի պատմության կարեւորագույն էջերից էր: ԱՄՆ-ի եւ Խ. Միության միջնորդությամբ կայացած բանակցությունների առաջին փուլը չնայած ավարտվեց առանց շոշափելի արդյունքների, սակայն շրջանի հարցերով զբաղվող քաղաքագետների մեծ մասի գնահատմամբ խորհրդաժողովի գումարումն ինքնին մեծ հաղթանակ էր:

Հաջորդ հանդիպումը կկայանա այն բանից հետո, երբ կողմերը համաձայնության կգան բանակցությունների անցկացման վայրի վերաբերյալ: Իսրայելը պնդում է, թե երկկողմանի բանակցությունները պետք է տեղի ունենան շրջանում՝ շահագրգիռ պետություններ եւ պաղեստինցիների հետ առանձին-առանձին: Իսկ արաբները, հատկապես Սիրիան դեմ են այդ առաջարկին եւ գտնում են, որ դրանով Իսրայելը, առանց զիջումներ անելու, պաշտոնապես ճանաչվում է արաբական երկրների կողմից: Ներքոբերյալ հոդվածը պատկանում է Լոնդոնում հրատարակվող «Քեյհան» շաբաթաթերթի մեկնաբան Սաֆա Հայերիի գրչին:

Հենց սկզբից էլ ոչ ոք միջինարեւելյան խորհրդաժողովից հրաշք չէր սպասում: Այնուամենայնիվ, հրաշք տեղի ունեցավ: Երկրորդ օրվա առավոտումից հետո, երբ Իցհակ Շամիրը Սիրիային անվանեց արյունախում եւ անհանդուրժողականության հովանավորող պետություն, իսկ Սիրիայի արտգործնախարար Ֆարուկ Ալշա՛րը համաժողովի մասնակիցներին ներկայացրեց Ազգերի լիգայի գլխավոր քարտուղարի ներկայացուցչի սպանության մեղադրանքով Շամիրի ձերբակալման որոշման պատճենը, ոչ մեկը չլքեց բանակցությունների դահլիճը: Այսպիսով, պատմական նշանակություն ունեցող իրադարձության առաջին փուլն ավարտվեց: Համաժողովի կազմակերպիչները, նույն է պաղեստինյան հանձնախմբի խորհրդական Աբու Հեյդարը, հրաշքի տեղ չէին բողել:

Մադրիդում ամեն ինչ տեղի ունեցավ ամերիկյան հաջողակ ֆիլմերի օրինակով: Սցենարի հեղինակն էր Ջորջ Բուշը: Ռեժիսորական աշխատանքները ստանձնել էր Ջեյմս Բեյքերը: Դերերը կատարում էին՝ Իցհակ Շամիրը (Իսրայել), Ֆարուկ Ալշա՛րը (Սիրիա), Հեյդար Աբդուլ Շաֆին (ՊԱԿ), Աբու Մուսան (Եգիպտոս), Քամել Աբու Ջաբերը (Հորդանան), Ֆարես Բուեզը (Լիբանան): Պատվավոր դերակատարն էր արքայազն Աբդուլ Ազիզ Աս-Սաուդը (Սաուդյան Արաբիա), ռեժիսորի ասիստենտ Բորիս Պանկինը (Խ. Միության արտգործնախարար), սցենարիստի քարտուղար՝ Գորբաչովը: Էպիզոդներում ՄԱԿ-ը, Եւրախորհրդարանը եւ Պարսից ծոցի համագործակցության խորհուրդը:

Բոլոր քաղաքական մեկնաբաններն էլ այն կարծիքին են, որ Մադրիդը Պարսից ծոցի եւ սառը պատերազմի ավարտի եւ վերջապես կոմունիստական կայսրության եւ Խ. Միության փլուզման պտուղն էր: Եթե չլիներ Ամերիկայի անընդհատ հարձակումը Իրաքի վրա, եթե Իրաքը այդքան ուժ պարտություն չկրեր եւ եթե իրաքյան սկադները չնետվեին Իսրայելի վրա, ո՛չ արաբները եւ ո՛չ էլ հրեաները չէին նստի բանակցությունների սեղանին:

ԱՄՆ-ի գլխավորած միջազգային նոր հասարակարգը կարճ ժամանակամիջոցում վերացրեց մինչեւ սառը պատերազմի ավարտն արաբների եւ հրեաների մոտ գոյացած բոլոր ստերեոտիպերը: Իսրայելցի քաղաքական մեկնաբաններից մեկը նշում է. «Մինչեւ Ծոցի պատերազմը Երուսաղեմի եւ Վաշինգտոնի հարաբերությունները նման էին «Հազար ու մի

Աջից՝ Հանան ԱՇՐԱՎԻ

գիշեր» գրքի սաֆայազնին եւ նրա սիրուհու կապերին: Մի օր էլ սիրուհին աչքերը բացեց եւ տեսավ, որ սաֆայազնը ուրիշ սիրուհիներ էլ ունի: Նայեց հայելու մեջ եւ տեսավ՝ թեպետ երիտասարդ է, բայց կորցրել է իր երբեմնի հրապույրը: Ի՞նչ պետք է անել, ի՞նչ կարող է անել: Եւ վերջապես, համակերպվեց այն մտքին, որ պետք է մնա սաֆայազնի հարեմում եւ մյուս հարճերի հետ կիսի նրանց ժակատագիրը»:

Այսպիսով, Պաղեստինի ազատագրության կազմակերպության հանձնախմբի կազմի վերաբերյալ բազմաթիվ պայմաններին կոյլ գնալով, Իսրայելը Մադրիդում բանակցությունների սեղանին նստեց պաղեստինյան հանձնախմբի հետ: Շամիրն ու իր ուղեկիցները ակնախտբերից դուրս ցցված աչքերով նկատեցին, որ պաղեստինա-հորդանանյան հանձնախումբը նախագահական երկու աթոռ ունի, որոնցից մեկը զբաղեցրել էր պաղեստինյան հանձնախմբի նախագահ Հեյդար Աբդուլշաֆին: Այն բանից հետո, երբ բեմադրող Բեյքերը դերերը բաժանելիս հայտարարեց, որ Աբդուլշաֆին էլ մյուս հանձնախմբերի ղեկավարների նման ֆառասունհինգ րոպե խոսելու իրավունք ունի, նրանք էլ ավելի զարմացան:

Պետք է համակերպվենք այն մտքին, ասում է Իցհակ Շամիրի խորհրդական Յոսին Բեն Ահարոնը, որ ԱՄՆ-ը մեզ թակարդն է գցել, եւ մենք հայտնվել ենք այնպիսի սարդոստայնի մեջ, որից դուրս գալը դժվար է: Մասնակցելով խորհրդաժողովին, մենք հույս ունեինք, որ գործ ենք ունենալու յոթ հոգուց բաղկացած պաղեստինյան հանձնախմբի հետ, սակայն, երբ նստեցինք բանակցությունների սեղանին, նկատեցինք, որ պաղեստինյան հանձնախմբի անդամների թիվը գերազանցում է թե ներսում եւ թե դահլիճից դուրս գտնվող մյուս հանձնախմբերի թվին:

Բոլոր հաշվարկները ճիշտ էին,- ասում է մի լիբանանցի լրագրող: -Բեյքերի ռեժիսորական արվեստը բոլորին էր զարմացնում: Իսկ Բուշի ելույթն այնպես էր կազմվել, որ ասես Ղուրանի հատվածներից էին. ամեն ոք այն մեկնաբանում էր, ելնելով իր շահերից կամ վնասներից:

Նա ասաց. *«Մենք Մադրիդ ենք եկել հաստատելու կայուն խաղաղություն, որպեսզի Միջին Արեւելքի երկարատեւ ճգնաժամն ստանա իր արդարացի եւ արմատական լուծումը: Մեր նպատակը պարզ է: Խնդիրը միայն պատերազմի ավարտը չէ, դա մեզ չի բավարարում, պետք է մտածել խաղաղության մասին, իրական խաղաղության մասին, որը կարողանա անվտանգության երաշխիք դառնալ ամբողջ շրջանի ժողովուրդների, այդ թվում նաեւ իսրայելցիների համար:*

...Արդարացի եւ ազնիվ խաղաղություն: Արդյոք Արաֆաթը եւ պաղեստինցիների ու արաբների մյուս ղեկավարները ա՞յլ բան էին երազել:

...Անվտանգություն եւ անդորր շրջանի բոլոր ժողովուրդներին, այդ թվում նաեւ իսրայելցիներին: Արդյոք Իսրայելը ամբողջ ոգով չի երազել դրա մասին: Վաղուց ի վեր Իսրայելը գտնվում է տագնապի մեջ: Արաբ դրացիների շրջանում Իսրայելը մերժված է: Այժմ հասել է այն պահը, երբ արաբները կարող են վերանայել իրենց որոշումները, որ այլեւս չեն ցանկանում ոչնչացնել Իսրայելը, որ պատրաստ են իսրայելցիների պես ապրել հաշտ ու խաղաղ պայմաններում: Այդ պատճառով էլ պատրաստ են Իսրայելի եւ հրեաների անվտանգության համար երաշխիքներ տալ: Իսրայելին էլ ի՞նչ է հարկավոր»: Այս անգամ Բուշը դիմելով Իսրայելին՝ զգուշացրեց, որ խաղաղությունը պետք է հիմնված լինի արդարության վրա, քանի որ առանց արդարության ո՛չ անդորր կլինի, ո՛չ էլ անվտանգություն:

«...Պաղեստինցիները ձգտում են արդարության, եւ այժմ Իսրայելը հնարավորություն ունի ապացուցելու, որ պատրաստ է պաղեստինցիների հետ համագործակցության եւ փոխադարձ հարգանքի հիման վրա նոր եւ արդարացի հարաբերություններ հաստատել: Այդ իսկ պատճառով, կարծում եմ, որ խաղաղության երաշխիքի համար անհրաժեշտ են տարածքային փոխզիջումներ: Հակառակ դեպքում ոչ Ամերիկան, ոչ էլ մեկ այլ ուժ չեն կարող դրսից խաղաղություն պարտադրել»:

Այսպիսով, Իցհակ Շամիրը ԱՄՆ-ի նախագահի ելույթը գնահատեց դրական եւ գոհունակությամբ կրկնեց Բուշի այն խոսքերը, որ ոչ մի ուժ դրսից չի կարող խաղաղություն պարտադրել: Մյուս կողմից, պաղեստինյան հանձնախմբի խորհրդական տկն. Խանե Աշրավին, որն, ինչպես ասում են, վայելում է Բեյքերի հատուկ հարգանքը, իր հերթին Բուշի ելույթը «ընդհանուր առմամբ» դրական համարելով, նշեց, որ նախագահ Բուշը արտահայտելով այն միտքը, թե պաղեստինցիները իրենք պետք է տնօրինեն իրենց բախտն ու ճակատագիրը, անուղղակիորեն ճանաչում է պաղեստինյան ինքնավարության իրավունքը:

Երբ համաժողովի առաջին եւ երկրորդ օրերն անցան հանդիսակարգային ելույթներով եւ մի տեսակ ողբասացությամբ, եւ թե Շամիրը, թե Հորդանանի արտգործնախարար Աբու Ջաբերը իրենց ելույթները եզրափակեցին Աստվածաշնչից եւ Ղուրանից հատվածներ ընթերցելով, ապա դրան հաջորդեցին լուրջ աշխատանքային օրեր:

Խորհրդականի լիազորությամբ Մադրիդ ժամանած Թել-Ավիվի համալսարանի փորձագետներից մեկը նշում է. *«Խորհրդաժողովի առաջին օրը սպասում էինք, որ կողմերից յուրաքանչյուրը կփորձի ամենախիստ ելույթներով ստիպել հակառակորդին թողնելու դահլիճը: Իսկ բանակցությունների հաջորդ փուլի ժամանակ հույսով ենք, որ յուրաքանչյուրը հանդես կգա իր շահերի պաշտպանությամբ»:*

Բայց մինչ այդ երկար ուղի կա հարթելու:

Պաղեստինյան Խալիլ քաղաքի Բիր Զեյթ համալսարանի (վտարված) ռեկտոր Հաննա Նասերը նշում է. *«Իսրայելը պետք է իմանա, որ մենք առուծախի որեւէ բան չունենք: Խնդիրն այն է, որ մենք մեր իրավունքն ենք պահանջում, իսկ իրավունքը ոչ կարելի է շոշափել, ոչ էլ առուծախի առարկա դարձնել: Ուստի, միակ բանը, որ մեր ռենահարված իրավունքի վերականգնման դիմաց կարող ենք առաջարկել՝ խաղաղությունը, անվտանգությունը եւ անդորրը»:* Իսկ Յասեր Արաֆաթը, որ իր հանձնախմբի աշխատանքը ղեկավարում էր Մարոկկոյից եւ Թունիսից, եւ բոլորի կարծիքով բանակցությունների առաջին փուլի գլխավոր հաղթողը դարձավ, ավելի առաջ անցնելով զգուշացրեց Իսրայելին. *«Երբ ՄԱԿ-ի եւ մյուս գերտերությունների կողմից ճանաչված իրավունքը մեզ չտրվի, հնարավոր է նոր զինաբախում, իսկ մեր երիտասարդներն ապացուցել են, որ հանուն հայրենիքի պատրաստ են ամեն տեսակ զոհողության»:*

Քեյհան

«Միասեռականության սկանդալ» թուրքական արտգործնախարարությունում

Թուրքական «Հյուրրիյեթ» օրաթերթի նոյեմբերի 11-ի եւ 13-ի համարների հրապարակումների համաձայն, արտաքին գործոց նախարարությունում ցնցող «միասեռականության սկանդալ» է հայտնվել, որը, ըստ «Հյուրրիյեթ»-ի, հինգ տարի շարունակ քաքցվում էր «չափազանց գաղտնի» լինելու պատճառով:

Թուլություն տղամարդկանց հանդեպ

«Հյուրրիյեթ»-ի Անկարայի թղթակից՝ Նուրեդդին Քուրը տեղեկացնում է, թե 1986 թ. Թուրքիայի Ինդոնեզիայի Ջակարտա քաղաքի դեսպանության կցորդ Օմեր Օնուր Դինչերը միասեռական հարաբերություններ է ունեցել Խ. Միության ՊԱԿ-ի պատասխանատուներից մեկի հետ՝ իր պաշտոնակատարության ժամանակաշրջանում:

Թղթակիցը պնդում է, թե թուրքական արտաքին գործոց նախարարությունը վաղուց էր կասկածում իր աշխատակցին *«տղամարդկանց հանդեպ ունեցած թուլության»* մեջ:

«Սա առաջին դեպքը չէր», ասում է թղթակիցը: Մինչեւ Խ. Միության ՊԱԿ-ի պատասխանատուն, նույն բնույթի հարաբերություններ է ունեցել Թուրքիայում Հունաստանի դեսպանատան գլխավոր քարտուղարի եւ Բաղդադում իրաքյան գաղտնի ծառայությունների մի աշխատակցի հետ:

Գործի դիվանագիտական-քաղաքական կողմը.

Եթե հարցը պարզ «միասեռական» պատմություն լիներ, այսքան մեծ աղմուկ չէր հանի: Օմեր Օնուր Դինչերն ամբաստանվում է նաեւ Խ. Միության ՊԱԿ-ի աշխատակցին թուրքական արտգործնախարարությանը պատկանող գաղտնի հաղորդակցական տվյալներ եւ ՆԱՏՕ-ի որոշ տեղեկություններ հանձնելու համար:

Արտասահմանում Ձեզ միասեռականներն են ներկայացնում

Մյուս կողմից, ամբաստանյալի հետ նույն ժամանակաշրջանում Ինդոնեզիայում աշխատող Թուրքիայի Ջակարտայի դեսպանը՝ Այդըն Ալաքաֆաքան, այս հարցում մեղադրում է արտգործնախարարությանը:

Նախկին դեսպանն ասում է, թե ինքը ժամանակին վիճակը հասկացել եւ շատ շուտ տեղեկացրել է արտգործնախարարությանը:

«Սակայն,- ասում է նա,- *քանի որ այն ժամանակ ինձ վրա «ծախսակողմյանի» կնիք կար, շատ կարեւորություն չէին տալիս խոսքերիս»:*

Այդըն Ալաքաֆաքան ավելացնում է, թե այս հարցն իր անպատասխան է մնացել, չըդիմանալով՝ դիմել է այն ժամանակ հանրապետության նախագահ Քենան Էվրենին: *«Նա անտարբեր լսում էր իմ մտահոգ խոսքերը, թե արտասահմանում իրենց միասեռականներն են ներկայացնում»:*

Դարձյալ «Հյուրրիյեթ»-ից տեղեկանում ենք,

Տիկին Դինչերը դատարանում

որ ամբաստանյալ Օմեր Օնուր Դինչերը Թուրքիա է վերադառնում եւ հրաժարվում պաշտոնից:

Այսպիսով, արտաքին գործոց նախարարությունն էլ, կանխելու համար հավանական մի «սկանդալ», հարցը նախընտրում է փակ դատել:

«Հյուրրիյեթ»-ի երկու լրագրողներ՝ Օնայ Նրլմազը եւ Քյանի Արմաշան Օմեր Օնուր Դինչերի տանը հանդիպում են նրան՝ այս նյութի շուրջ զրուցելու նպատակով:

Վերջինս մերժում է իր մասին ասված բոլոր խոսքերը եւ որպես «զրպարտություն» որակելով՝ ասում, թե այս բոլորի պատճառը միայն ու միայն «նախանձն» է:

Ինչպե՞ս հայտնի դարձավ այս հինգ տարիների գաղտնիքը

Այս դիվանագիտական եւ լրտեսության ըսկանդալը, որ հինգ տարի շարունակ քաքցվում էր որպես «պետական գաղտնիք», բացահայտվեց հենց ամբաստանյալի հարազատ կնոջ կողմից:

Տիկ. Դինչերը վերջերս Անկարայի դատարանին դիմեց ամուսնալուծվելու ցանկությամբ:

Դատարանի դահլիճում էր գտնվում Դինչերի խոհարարը, որը վկայեց, թե «պարոնն» իրեն էլ նախկինում «մտերիմ ընկերություն» էր առաջարկել:

Վկայություն տվողների մեջ էր զոքանչը, որը վաղուց գիտեր իր փեսայի, այսպես ասած, «սկարությունը»:

«Թերջումանն»-ի նոյեմբերի 12-ի համարից տեղեկանում ենք, որ Թուրքիայի արտաքին գործոց նախարարությունը նախկին Խորհրդային Միության հանրապետություններում պետք է հյուպատոսարաններ բացի:

Հուսանք, որ այս նոր բացվելիք հյուպատոսարանների աշխատակիցները կանցնեն շատ լուրջ առողջական, բարոյական եւ հորմոնալ քննություններ:

Ռաֆֆի ՅԵՐՈՒՆ ԱՐԱՍ

digitised by A.R.A.R.@

Հակաօրինականությունների երկիր

Ելենա Բոնները, խորհրդային մարդու իրավունքների երկարամյա ախոյանը, հիմա գլխավորում է Սախարովի անվան միջազգային ֆոնդը: Կազմակերպությունը հետամտում է նրա ամուսնու՝ Նոբելյան մրցանակակիր եւ հայտնի այլախոհ Անդրեյ Սախարովի գործերը: Ե. Բոնները հարցազրույց տվեց «Նյուզուիքի» աշխատակից Ջեյն Ուայթմորին:

Ուայթմոր- Արդյո՞ք խորհրդային բոլոր քաղաքական բանտարկյալները ազատ են արձակվել:

Բոններ- Ռուսաստանի նախագահ Բ. Ելցինը մի ամիս առաջ ներում շնորհեց 5 քաղաքական բանտարկյալների, իսկ Ղրղզստանի նախագահ Ասկար Ականը նախագահական հրամանագրով ազատ արձակեց քաղաքական բանտարկյալներին: Բայց դեռեւս կան ուրիշներ: Դրանց մեծ մասը 18 տարեկան տղաներ են, որոնք մերժում են զորակոչվել խորհրդային բանակ: Նրանք դրա համար երկու-երեք տարի բանտարկություն են ստանալու, որով բավական թվով քաղաքական բանտարկյալներ են լինելու: Բայց այժմ որոշ հանրապետություններում զինվորական այլընտրանքային ծառայություններ են ստեղծվում, որոնք նվազեցնելու են այդպիսիների թիվը: Մենք այժմ ունենք նոր տեսակի քաղաքական բանտարկյալներ: Վրաստանում ժողովուրդը նախագահ Զ. Գամսախուրդիայի բանտարկյալն է, մեկ օս ղեկավար եւ Վրաստանի մտավորականներ, որոնք դեմ են նրան: Շատ հետաքրքիր է, որ Գամսախուրդիան ինքը ժամանակին քաղբանտարկյալ է եղել, իսկ հիմա նա է ստեղծում իր քաղաքական բանտարկյալներին:

- Ի՞նչ է անում Սախարովի միջազգային ֆոնդը:

- Սկզբնական առիթը Սախարովի ծննդյան 70-ամյակի առիթով նրա անունով միջազգային խորհրդաժողովի կազմակերպման գծով բավարար ֆոնդերի հանգանակությունն էր: Բայց խորհրդաժողովը զարգացավ, եւ նրա աշխատանքները ընդարձակվեցին: Օրինակ, մենք հիմա մասնագետների մնայուն խմբեր ենք կազմակերպել Լեռնային Ղարաբաղի հարցով աշխատելու (Ադրբեջանի եւ Հայաստանի միջեւ վեճի առարկա մի տարածք), ինչպես նաեւ Հարավային Օսեթիայի հարցում (որը ձգտում է անջատվել Վրաստանից): Մենք այդ շրջաններն ենք ուղարկել դիտորդներ, եւ հիմա պատրաստվում ենք մարդու իրավունքների մասնագետների պատվիրակություններ ուղարկել այնտեղ: Այդ պատվիրակությունների անդամները պրոֆեսիոնալներ չեն: Նրանք պարզ մարդիկ են, որոնք ուզում են օգտակար լինել:

- Ձեր երկրում տիրող ներկա իրավիճակի հանդեպ լավատե՞ս եք, թե՞ հոռետես:

- Ես հավատում եմ, որ ժողովրդավարության ուղին շարունակվելու է, բայց ոչ բոլոր հանրապետություններն են միատեսակ ընթանալու այդ ուղով: Որոշ հանրապետություններ այլ ճանապարհով են գնալու: Ազգային գիտակցության աճը բերեց ժողովրդավարության շարժումներին, որոնք կարող են վերածվել ազգային շովինիստական կամ ազգային սոցիալիստական կառավարությունների: Այս վտանգը սպառնում է բոլոր հանրապետություններին, ներառյալ Ռուսաստանն ու Բալթյան հանրապետությունները:

- Ո՞րն է ձեր ամենամեծ մտավախությունը: Դուք շարունակում եք զգուշացնել Հարավսլավիայի օրինակից:

- Քաղաքացիական պատերազմը մեծագույն վտանգն է, որ կարող ենք շրջանցել միայն այն ժամանակ, երբ բոլոր ազգերն էլ նույն վերաբերմունքին արժանանան, երբ նրանք հավասար գործընկերներ դառնան, առանց նկատի առնելու նրանց մեծ կամ փոքր լինելը:

- Դուք զգուշացնում էիք կենտրոնի դեռեւս կանգուն մնացած իշխանության վտանգից: Դուք դե՞մ եք որեւէ տեսակի կենտրոնացված միության կամ իշխանության:

- Մենք պատմական փորձ ունենք, որ ամբողջատիրական կենտրոնը ձգտում է ծնունդ տալ ամբողջատիրական տնտեսությանը:

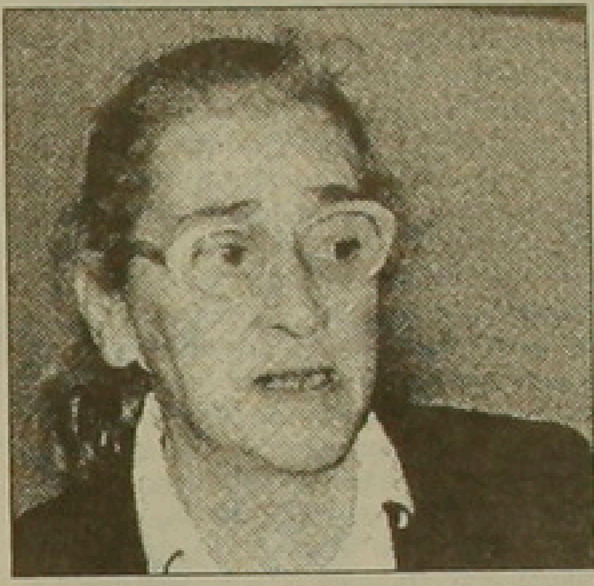

Ամբողջատիրական տնտեսությունը չի հոգում անհատների կյանքի բարելավումը, նրա միակ նպատակը սեփական իշխանության հզորացումն է: Ներկա կենտրոնական իշխանության կառույցը հակաօրինական է, վերջին Գերագույն խորհուրդը ամբողջապես հակաօրինական է, նա ժողովրդի կողմից չի ընտրվել. Խ. Միության նախագահի պաշտոնը նույնպես հակաօրինական է, քանի որ նրան ընտրած ժողովրդական պատգամավորների խորհուրդը հեղաշրջումից հետո փաստորեն ցրվել է: Իսկ այժմ, երբ չկա այդ մարմինը, ապա նախագահ Գորբաչովի պաշտոնը նույնպես օրինական չէ: Ինչո՞ւ նրա պաշտոնը պետք է գոյություն ունենա:

- Դուք վստահո՞ւմ եք Գորբաչովին:

- Ո՛չ: Գորբաչովը այլեւս տեղ չունի մեր երկրում:

- Բայց եւ այնպես Արեւմուտքը թվում է կարիք ունի որոշ կենտրոնական ուժի, որի հետ կարող է կնքել համաձայնություններ եւ կամ նույնիսկ օգնություններ կազմակերպել, ո՞ւմ հետ կարող է նա գործել:

- Արեւմուտքը պետք է գործակցի բոլոր հանրապետությունների նախագահների հետ, որը նշանակում է, թե պետք է փոխենք մեր կեցվածքը նախկին Խ. Միության հանդեպ: Դա դժվար գործընթաց է: Մենք սովոր էինք Օսմանյան կայսրությանը, որը շատ ուժեղ էր, եւ մարդիկ նրա հետ գործում էին որպես մեկ պետություն: Սակայն նա քայքայվեց, եւ նրա միջից ձեւավորվեցին շատ պետություններ, որոնց հետ մարդիկ սովորեցին գործել: Ինչո՞ւ չսովորել դրանից, նույնը անելով:

- Բայց ո՞վ պետք է օրինական իրավունք ունենա հսկելու միջուկային զենքը:

- Ռուսաստանը չպետք է պահանջի այդ իրավունքը: Միակ ժառանգորդը լինելու այդ պահանջը վախեցնում է մյուսներին եւ դուռ է բացում մի նոր իմպերիալիզմի առաջ: Ես հավատում եմ, որ միջուկային զենք ունեցող չորս հանրապետությունները պետք է պահպանեն դրանք, բայց բարձրաստիճան մի հրամանատարություն պետք է ստեղծվի, որը հսկողի միջուկային զենքը: Նման հրամանատարությունը նվազ ազդու չպետք է լինի, քան ՆԱՏՕ-ն:

- Արեւմտյան օգնությունը ինչպե՞ս ավելի հուսալի կարող է լինել:

- Ես կարծում եմ, որ երկարաժամկետ օգնությունը պետք է տրվի ուղղակի հանրապետություններին, եւ դա հսկվի դիտորդների կողմից: Այդ դիտորդների գործն է լինելու նաեւ հսկել մարդու իրավունքների եւ ազգային փոքրամասնությունների իրավունքները այդ հանրապետություններում: Օգնություն պետք է ստանան միայն այն հանրապետությունները, որոնք հարգում են այդ իրավունքները: ■

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

«Կոտայք»ն առաջին խմբի գավաթակիր

Արդեն 2-րդ տարին է, ինչ ԽՍՀՄ առաջին խմբի առաջնության մասնակիցների համար առանձին անցկացվում է նաեւ գավաթի խաղարկություն: Վաղուց եզրափակիչի ուղեգիր էին ձեռք բերել Վոլգոգրադի «Ռոտոր»-ն ու Աբովյանի «Կոտայք»-ը: Ընդ որում, ըստ մրցակարգի, նրանք պետք է հանդիպեին 2 անգամ՝ սեփական եւ մրցակցի դաշտում: Սակայն ամեն ինչ այնպես խճճվեց, որ վճռական հանդիպումները ժամանակին չկայացան: Կողմերի համաձայնությամբ որոշվեց գավաթը վիճարկել մեկ խաղով:

Եզրափակիչ հանդիպումը կայացավ Յալթայում: Թիմերը հոգեբանական առումով տարբեր դիրքերից էին գրոհում միմյանց դարպասները. «Ռոտորը» բարձրագույն խմբի ուղեգիր էր ձեռք բերել, իսկ «Կոտայք»-ը հրաժեշտ էր տվել առաջին խմբին: Սակայն գավաթային խաղերն առանձնահատուկ են նրանով, որ նախկին նվաճումները դեր չեն խաղում:

Հանդիպման հիմնական եւ լրացուցիչ ժամանակն ավարտվեց ոչ-ոքի՝ 1:1: 11 մետրանոց հարվածներով 4:3 հաշվով հաղթեց «Կոտայք»-ը, որն էլ դարձավ գավաթակիր:

Ինչպես գնահատել մեր հանրապետության 2-րդ թիմի ելույթները, մի կողմից՝ գավաթ, մյուս կողմից՝ հրաժեշտ առաջին խմբի մրցաշարին: Չեմ կասկածում, որ «Կոտայք»-ի երկրպագուներն առանց բացառության կնախընտրեին հակառակ տարբերակը: Այսօր չես էլ համարձակվի որեւէ կծու խոսք ասել ներկայիս մարզիչների հասցեին, քանի որ նրանք, թիմն ընդունելով լրիվ քայքայված վիճակում, արեցին հնարավոր ամեն ինչ, եւ չնչին բան չհերիքեց «Կոտայք»-ին ծեղվածից դուրս բերելու համար: Դեռ առաջնության մեկնարկից սկսված ճգնաժամը շատ էր երկարաձգվել:

Ներքին խլրտումները պարզապես քանդել էին թիմը: Կազմակերպչական հետեւությունները էլ ակնհայտորեն ուշացան, եւ «Կոտայք»-ին փրկելը գործնականում անհնար եղավ:

1 խմբի ամփոփիչ աղյուսակ

	ընդամենը						ներսում						դրսում					
	խ	հ	ո	պ	գ	մ	խ	հ	ո	պ	գ	մ	խ	հ	ո	պ	գ	մ
1. «Ռոտոր»	42	24	11	7	79-44	59	21	18	2	1	53-14	38	21	6	9	6	26-30	21
2. «Տիլիգուլ»	42	22	10	10	64-45	54	21	16	5	0	39-11	37	21	6	5	10	25-34	17
3. «Ուրալմաշ»	42	21	9	12	68-40	51	21	17	4	0	51-16	38	21	4	5	12	17-24	13
4. «Ռոստսելմաշ»	42	20	10	12	47-39	50	21	15	6	0	29-5	36	21	5	4	12	18-34	14
5. «Բուկովինա»	42	20	8	14	56-49	48	21	17	4	0	38-12	38	21	3	4	14	18-37	10
6. «Տավրիա»	42	19	10	13	64-56	48	21	16	5	0	49-21	37	21	3	5	13	15-35	11
7. «Նեֆթյանիկ»	42	21	5	16	54-56	47	21	18	1	2	39-16	37	21	3	4	14	15-40	10
8. «Լոկոմոտիվ»	42	17	13	12	46-35	47	21	15	5	1	32-9	35	21	2	8	11	14-26	12
9. «Նովբախոր»	42	19	7	16	60-53	45	21	16	3	2	42-11	35	21	3	4	14	18-42	10
10. «Դինամո» Սուխ.	42	16	11	15	50-50	43	21	15	6	0	39-11	36	21	1	5	15	11-39	7
11. «Տեքստիլշչիկ»	42	15	13	14	56-52	43	21	13	5	3	36-19	31	21	2	8	11	20-33	12
12. «Շիննիկ»	42	17	7	18	57-59	41	21	14	4	3	37-17	32	21	3	3	15	20-42	9
13. «Ֆակել»	42	17	7	18	45-50	41	21	13	5	3	24-12	31	21	4	2	15	21-38	10
14. «Կայրատ»	42	17	6	19	58-52	40	21	15	3	3	45-14	33	21	2	3	16	13-38	7
15. «Նեֆթչի»	42	17	5	20	60-58	39	21	14	3	4	47-23	31	21	3	2	16	13-35	8
16. «Դինամո» Ստ.	42	14	11	17	50-54	39	21	11	7	3	29-14	29	21	3	4	14	21-40	10
17. «Կոտայք»	42	15	7	20	30-48	37	21	13	4	4	23-18	30	21	2	3	16	7-30	7
18. «Զենիթ»	42	11	14	17	44-50	36	21	10	8	3	29-14	28	21	1	6	14	15-36	8
19. «Զիմբրու»	42	11	13	18	36-49	35	21	11	5	5	30-20	27	21	0	8	13	6-29	8
20. «Գեոլոգ»	42	11	13	18	32-47	35	21	11	6	4	22-14	28	21	0	7	14	10-33	7
21 «Կուբան»	42	8	10	24	40-68	26	21	8	6	7	30-26	22	21	0	4	17	10-42	4
22. «Դաուգավա»	42	7	6	29	31-73	20	21	7	4	10	22-25	18	21	0	2	19	9-48	2

Արթիկցիները Հայաստանի չեմպիոն

Բասկետբոլի տղամարդկանց Հայաստանի հերթական առաջնությանը մասնակցում էր 19 թիմ: Դա վկայում է, որ այս գեղեցիկ մարզաձեւի նկատմամբ նորից հետաքրքրությունը մեծանում է: Թիմերը նախնական փուլում բաժանվել էին 3 խմբի, որտեղ շրջանաձեւ մրցակարգով 2-ական լավագույնները եզրափակիչի ուղեգիր ձեռք բերեցին:

Հանրապետության 6 լավագույն թիմերը հավաքվեցին Արթիկում: Եզրափակիչ մրցաշարն էլ անցկացվեց շրջանաձեւ մրցակարգով: Չեմպիոնի կոչումը վիճարկում էին Երեւանի «Պոլիտեխնիկ», Գյումրիի «Արագած», Երեւանի «Ուրարտու 2», Արթիկի «Մարիցա 2», Կիրովականի եւ Կամոյի թիմերը:

Տեղի մարզասերների բուռն աջակցությամբ վերելքով հանդես եկավ Արթիկի «Մարիցա 2» թիմը (մարզիչ Յու. Նահապետյան), որը վստահորեն հաղթեց բոլոր մրցակիցներին եւ առաջին անգամ հռչակվեց հանրապետության չեմպիոն: Երկրորդ տեղը բաժին հասավ Գյումրիի «Արագած»-ին, իսկ 3-րդ մրցանակակիր դարձավ Երեւանի «Պոլիտեխնիկ»-ը:

Նորընծա չեմպիոնին մեծ օգնություն է ցույց տալիս տեղի «Մարիցա 2» կոոպերատիվը, որը նաեւ հատուկ մրցանակներ հանձնեց թիմի խաղացողներին եւ մարզիչներին: «Մարիցա 2»-ի բասկետբոլիստները չեմպիոնի գավաթից ու հանրապետական սպորտկոմիտեի պատվոգրերից բացի, «Ուրարտու» մարզաառեւտրական ակումբի կողմից պարգեւատրվեցին 200-ական ռուբլով:

Արթիկի թիմը իրավունք ստացավ ԽՍՀՄ 2-րդ խմբի առաջնությանը ներգրավվելու համար մասնակցել անցումային խաղերին: ■

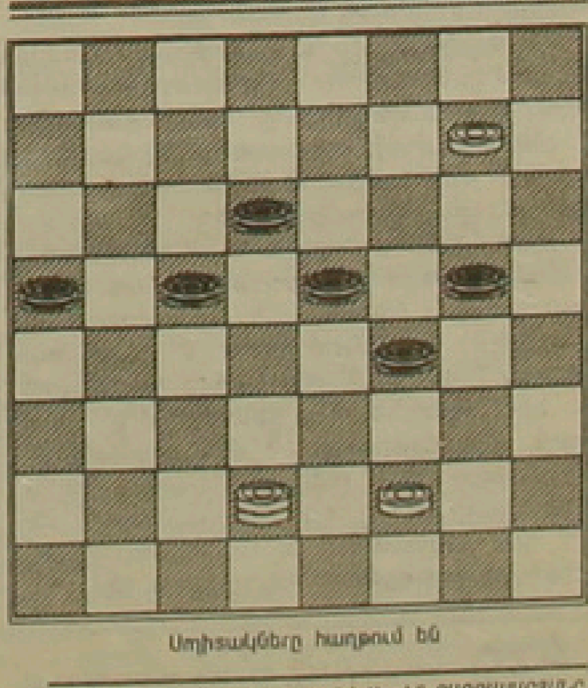

Սպիտակները հաղթում են

Բաժինը վարում է Սուրեն ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Թուրքական հասարակայնությունը՝ անակնկալի առա՞ջ

Երեք ամիս առաջ, երբ Ադրբեջանն անկախություն հռչակեց, պետք է ասել, որ թուրքական արտգործնախարարությունը բավական դժվար վիճակի մեջ էր:

Այս դժվար վիճակից Թուրքիային դուրս բերեց Ադրբեջանի ղեկավարությունը՝ Մոսկվայում պաշտոնավարող թուրք դեսպան Վոլքան Վուրալի միջոցով Թուրքիայի արտգործնախարարությանը զգուշացնելով, որ հասկապես այդ օրերին որեւէ «ճանաչողական» պաշտոնական քայլ հարկավոր չէ:

Սա թեթեւացրեց երկու կրակի մեջտեղ մնացած թուրք քաղաքական շրջանակների հոգսը, քանի որ թուրք ժողովրդի հանրային կարծիքը եւ մամուլն ընդդիմադիրները, որոնք ուզում էին նեղ վիճակի մեջ գցել իշխանությանը, ճնշում էին բանեցնում, որպեսզի Թուրքիան անհապաղ կերպով պաշտոնապես ճանաչի Ադրբեջանի անկախությունը:

Իսկ մյուս կողմից, որոշ փորձառու պալատում դիվանագետներ առաջարկում էին մի քիչ համբերել, պատճառաբանելով, թե եւրոպական երկրները եւ ԱՄՆ-ը չեն ճանաչում, պնդելով, որ Մոսկվայի կողմից վառվի «կանաչ լույս»:

Հետաձգման կողմնակիցները հիշեցնում էին նաեւ, թե մինչ օրս Եւրոպական խորհուրդը մերժում է Վրաստանի ճանաչումը, ուրեմն Թուրքիայի կողմից Ադրբեջանի պաշտոնական ճանաչման քայլը անժամանակ կլինի:

Ինչո՞ւ Թուրքիան հանկարծ շտապեց

Թերթելով թուրքական մամուլի էջերը, կարող ենք պարզել այն, ինչ թաքնված էր այս որոշման վարագույրի ետեւում:

Նոյեմբերի 4-ին «Թերջուման»-ի՝ «Անատոլիա» լրատվական գործակալությունից ստացված մի լուրի համաձայն, Ադրբեջանի Ժողճակատի եւ Ազգային Անվտանգության խորհրդի անդամ Իթիբար Մեհմեդովը, ելնելով Ադրբեջանի խորհրդարանի հոկտեմբերի 30-ի որոշումից, հայտարարել է, թե *«Ադրբեջանի առաջին պաշտոնական ճանաչումը պետք է կատարվի Թուրքիայի կողմից»*:

Արդեն սա Ադրբեջանի կողմից տրված առաջին ազդանշանն էր: Իսկ Ադրբեջանն այս ազդանշանը տալու այսպես ասած *«թայմինգ»*-ը ինչպե՞ս որոշեց: Չինի՞ թե Թուրքիայից ոչ պաշտոնապես *«եղավ, հիմա մեզ դիմեցեք»*-ի նման սկզբնական մի ազդանշան չի հասել Ադրբեջանին:

Մեհմեդովն այս հայտարարությունից հետո Ստամբուլ եւ Անկարա տեսակցելով, քննեց թուրք քաղաքական շրջանակների, համարյա բոլոր առաջնորդների հետ այս հարցը:

«Հյուրիյեթ»-ի հետեւյալ օրվա համարում Օզքյոքը գրում էր.

«Ադրբեջանի մի անակնկալ ցանկությունը» հոդվածում թուրք լրագրողը զարմանքով հաղորդում է, որ Բաքվում Թուրքիայի գլխավոր հյուպատոսարանը դիմում է ներկայացնում Ադրբեջանին՝ ասելով, որ Թուրքիան այլեւս պաշտոնապես կճանաչի Ադրբեջանի անկախությունը: *«Սա,- ասում է Օզքյոքը,- որքան որ պատասխանի պիտի դառնար, սակայն հիմա շատ անժամանակ էր»*:

Ըստ Ադրբեջանի, *«Ճշմարիտ ուղի»* կուսակցության նախագահ եւ Թուրքիայի վարչապետ Սուլեյման Դեմիրելը «ճանաչում» էր խոստացել երբ մայիս ամսին Ադրբեջանի ղեկավարները այցելել էին Անկարա:

Սուլեյման Դեմիրելը հերքում է սա, մյուս օրվա «Հյուրիյեթ»-ի մեջ ասելով, թե մայիս ամսին իր հետ տեսակցող ադրբեջանցի բարեկամներին ասել է, որ ինքը ուշադրությամբ հետեւում է Ադրբեջանի իրադրությանը: *«Ադրբեջանը չպետք է Խ. Միության հետ եղած հարաբերությունները ընդհատվեն»*:

«Ես չասացի, որ երբ դուք անկախություն հռչակեք, հետեւյալ օրը ձեզ կճանաչենք: Մինչեւ որ մեծ պետությունները որեւէ քայլ չանեն այս հարցում, որեւէ բան չենք կարող անել»:

Վերջապես, «Հյուրիյեթ»-ի նույն նոյեմբերի 5-ի համարում արդեն գրված էր, թե *«Թուրքիան պաշտոնապես իր հավանությունը տվեց Ադրբեջանի անկախության ճանաչմանը»*:

Մեսութ Յըլմազի վարչապետության վերջին օրերն էին: Սուլեյման Դեմիրելը պիտի կազմեր նոր կառավարությունը:

Առաջինը, որ հազիվ մի քանի ամիսներ առաջ, Աքբուլութի տեղը առնելով, ստանձնել էր նոր վարչապետության պաշտոնը, մեծ վստահությամբ երկիրը տարավ ընտրությունների, հավանություն տալով ընդդիմադիր կուսակցությունների վաղուցվա փափագին:

Բ. Հ. Ա.

Թուրքիայի դասախոսները Մոլդովայում

Գալիք տարվա սկզբին Մոլդովայի հարավում վերջերս բացված Կոմրատի համալսարան կժամանեն թուրք դասախոսներ: Այդ մասին պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել Կոմրատի համալսարանի ռեկտոր, պրոֆեսոր Գրիգորի Տոպուզլուի Թրակիայի համալսարան կատարած այցի ժամանակ: Նա «ԻՖ»-ի թղթակցին հաղորդեց, որ որոշված է ուսանողների լայն փոխանակում Թուրքիայի բուհերի եւ Կոմրատի համալսարանի միջեւ: ■

Ուզբեկական մշակութային կենտրոն Բիշքեկում

Տաջիկստանում ապրող 1 միլիոն 200 հազար ուզբեկների շահերը մտադիր է պաշտպանել Ուզբեկական մշակութային կենտրոնը, որի հիմնադիր համագումարը տեղի ունեցավ նոյեմբերի 16-ին Դուշանբեում: Կենտրոնի ծրագրային փաստաթղթերը նախատեսում են, որ այդ հասարակական կազմակերպությունը կզբաղվի նաեւ ուզբեկների մշակութային զարգացման հարցերով: ■

Ադրբեջանի ՆԳՆ նոր նախարար

Ադրբեջանի նախագահի հրամանագրով հանրապետության ներքին գործերի նախարար նշանակվեց Թոֆիկ Քերիմովը, որը զբաղեցնում էր փոխնախարարի պաշտոնը: Հրամանագիրն առաջարկվեց հանրապետության խորհրդարանի քննարկմանը: ՆԳՆ-ի նախկին ղեկավար Մահոմեդ Ասադովն ավելի վաղ նշանակվել էր Ադրբեջանի պետական խորհրդական: ■

Ելցինը կօգնի Քուվեյթին

Նոյեմբերի 19-ին Կրեմլում տեղի ունեցավ Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի եւ Քուվեյթի էմիր Ջաբեր ալ-Սաբահի հանդիպումը, որի ժամանակ Բորիս Ելցինը հայտարարեց, որ Ռուսաստանի ղեկավարությունը եւ ինքը, որպես նախագահ, ուժերի ներածին չափով կօգնեն ազատագրել Իրաքի կողմից գերված քուվեյթցիներին: ■

Ուկրաինայի ազգային գվարդիան

Ուկրաինայի ազգային գվարդիայի կազմավորման խնդիրներին էր նվիրված նոյեմբերի 18-ին Կիեւում տեղի ունեցած Ուկրաինայի ներքին զորքերի սպայական կազմի նիստը: Ներկաները նշեցին, որ գվարդիայի ստեղծումը համապատասխանում է ուկրաինական ժողովրդի շահերին եւ Ուկրաինայի սահմանադրությանը: Ազգային գվարդիայի զորամասերը կլինեն գաղափարախոսությունից դուրս: Գվարդիականներին չի թույլատրվելու լինել որեւէ կուսակցության կամ քաղաքական շարժման անդամ: ■

Ռումինացի բնակչությունը չի մասնակցի հանրաքվեին

Մոլդովայի նախագահի առաջին խորհրդական Բորշեւիչը Մոլդովայի ազգային ռադիոյին տված հարցազրույցում հայտարարեց, որ Ուկրաինայի անկախության առաջիկա հանրաքվեի արդյունքները չեն կարող վերաբերվել Հյուսիսային Բուկովինային եւ Հարավային Բեսարաբիային: Նրա խոսքերով, այդ տարածքները մտցվել էին Ուկրաինայի կազմի մեջ **«Ստալինի եւ Խրուշչովի դավադրության արդյունքում»**: Նա հաղորդեց նաեւ, որ այստեղ բնակվող ռումին բնակչության մեծ մասը չի մասնակցելու հանրաքվեին: ■

Բուրյաթները համախմբվում են

Բուրյաթիայի նախարարների խորհուրդը որոշում ընդունեց **«Արիս-ՌՈՒՍ»** ռադիոընկերություն ստեղծելու մասին: Այն կգործի Բուրյաթիայի պետհեռուստառադիոյին զուգընթաց: Ինչպես ասվում է կառավարության որոշման մեջ, ընկերությունը ստեղծվում է արտաքին քաղաքական կապերի զարգացման, ինչպես նաեւ տնտեսության, բնապահպանության եւ մշակույթի բնագավառներում հանրապետության կառավարության քաղաքականության պրոպագանդայի նպատակով: Ընկերությունը ռադիոհաղորդումներ կհեռարձակի նաեւ Մոնղոլիա եւ Չինաստանի Ներքին Մոնղոլիայի ինքնավար շրջան: ■

«Rozek-Car»-ի նվիրատվությունը

Խորհրդա-հյուսիսկորեական համատեղ **«Rozek-Car»** տրանսպորտային ձեռնարկությունը, որը սպասարկում է Մոսկվայում գտնվող օտարերկրյա բիզնեսմեններին եւ դիվանագետներին, 100 հազար գերմանական մարկ է փոխանցել Մոսկվայի կառավարությանը՝ մանկական հիմնարկների եւ ծերանոցների համար արտասահմանում սննդամթերք գնելու նպատակով: ■

Լուրեր՝ interfax-ի եւ ՇԻՐ ա.փ. թղթակիցների

Սարգիս Սողանալյանը արգելափակված է

Մայամի (Ֆլորիդայի նահանգ).- Այստեղ բնակվող նախկին լիբանանահայ Սողանալյանը արգելափակված է շրջանային դատավոր Ֆեդերիկո Մորենոյի որոշմամբ: Դատական վերջին նիստը նշանակված է դեկտեմբերի 20-ին, որի ընթացքում միջազգային մեծ զինավաճառին սպառնում է առավելագույնը 24 տարվա բանտարկություն եւ մինչեւ 240 հազար դոլարի տուգանք:

«Մայամի Հերալդ» թերթի համաձայն, ամերիկյան դատարանը նրան մեղավոր է ճանաչել 1983 թ.-ին Իրաքին 103 ռազմական ուղղաթիռ եւ 2 հրթիռաձիգ ապօրինի ձեւով վաճառելու մեղադրանքով: 7 կանանցից եւ 5 տղամարդկանցից բաղկացած ատենակալական ատյանը հաստատել է նրա դեմ հարուցված 9 մեղադրանքներից 6-ը: Մեղադրանքների մեծ մասը վերաբերում է վերոհիշյալ թվականին ամերիկյան Հյուզ հելիկոպտեր կորպորացիայի տնօրեններ Կարլ Պերիի եւ Ուիլյամ Էլլիսի մեղսակցությամբ Բաղդադի իշխանություններին առանց Ֆեդերալ լիցենզիայի վերոհիշյալ զինատեսակները վաճառելուն:

«Մահվան վաճառական» հորջորջված Ս. Սողանալյանը, ինչպես գրում է թերթը, միլիոնավոր դոլարներ է շահել աշխարհի «տաք» կետերում զենք վաճառելով: Տարիներ շարունակ նա ցանկալի միջնորդն է եղել զենք արտադրող ամերիկյան խոշոր ընկերությունների համար, որոնք ցանկացել են նրա միջոցով կատարելագործված զենքեր վաճառել Միջին Արեւելքի պատերազմող երկրներին, որտեղ Սողանալյանը լայն կապեր ունի: Նա բազմիցս ենթակա է եղել դատական հետապնդման:

Վերջին դատական նիստի ավարտին, գրում է թերթը, Սողանալյանը դատավորից խնդրել է մինչեւ առաջիկա եւ վերջին նիստը պայմանականորեն իրեն ազատել կալանքից: *«Դատավոր, ես որեւէ տեղ չեմ փախչի, իմ որդին եւ ծնողները այստեղ են գտնվում, ես չեմ վտանգի իմ ընտանիքի ապագան»*: Սակայն դատավորն անդրդվելի է գտնվել, ասելով, որ մեղադրյալը հնարավորություն ունի օդային սեփական փոխադրամիջոցներից օգտվել, հետեւաբար, նա կարող է որեւէ պահի փախչել Միջին Արեւելք:

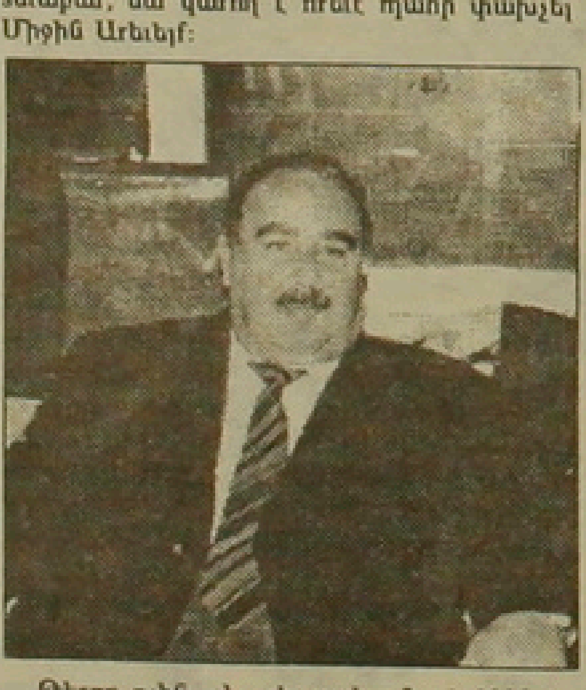

Թերթը ոչինչ չի գրել սակայն, թե 1983 թ. մինչեւ այժմ, 8 տարվա ընթացքում, ամերիկյան դատարանը ինչո՞ւ է ձեռնպահ մնացել Սողանալյանի դեմ «իրանյան թղթածրարով» դատական գործ հարուցելու հարցում: ■

«Յոթնյակը» հույս ունի...

Երկուշաբթի Մոսկվայում կայացավ 12 ինքնիշխան հանրապետությունների կառավարությունների ղեկավարների եւ Արեւմուտքի 7 առաջատար երկրների ֆինանսների նախարարների տեղակալների բանակցությունների առաջին տուրը՝ նվիրված ԽՍՀՄ արտաքին պարտքի խնդիրներին: «Յոթնյակի» ներկայացուցիչները հանդիպման ընթացքում չհայտնեցին իրենց առաջարկները ԽՍՀՄ վալյուտային դրությունը բարելավելու մասին: Դա կախված էր նրանից, որ 12 հանրապետություններից ոչ բոլորը ստորագրեցին պարտքի վերաբերյալ մեմորանդումը:

ԳՖՀ-ի պատվիրակության ղեկավար, պետական քարտուղար Խորստ Կյոլերը ափսոսանքով նշել է, թե առաջին հանդիպումից հետո անցած երեք շաբաթների ընթացքում ինքնիշխան հանրապետություններին չի հաջողվել մշակել արտաքին պարտքի վճարման մեխանիզմը: Նա հույս է հայտնել, թե այնպիսի պայմաններ կստեղծվեն, որոնց դեպքում Արեւմուտքը կկարողանա օգնել: ■

Կեղծ փաստաթղթերի արտադրամաս

«Նեզավիսիմայա գազետա» թիվ 135-ում, հենվելով Ռուսաստանի կառավարության բարձրաստիճան գործիչներից... մեկի տված վկայության վրա: Վերջինս ԽՄԿԿ Կենտկոմի շենքի ազգայնացումից հետո տեղափոխվել է Ստարայա հրապարակի այդ հայտնի *«ԽՄԿԿ քաղաքի»* 3-րդ շենքի հինգերորդ հարկ, ուր նախկինում գործել է ԽՄԿԿ Կենտկոմի միջազգային բաժինը, եւ ծանոթացումից հետո հայտնաբերել է 100 քմ. ընդհանուր մակերեսով 14 սենյակներ, որոնք կահավորված են եղել արտասահմանյան բարձրորակ համակարգիչներով: Սեղանների վրա եղել են տարբեր պետությունների չօգտագործված անձնագրեր, տարբեր անուններով ու ազգանուններով, կնիքներ դրանց պատրաստման հատուկ սարքավորումներով, բանակների իսկական համազգեստ, տարբեր տեսակի պաշտոնական փաստաթղթերի ձեւեր, *«անհատականությունների»* քարտարան, լուսանկարներով լի արկղեր, նաեւ պահարան լի դիմակներով, կեղծամներով, դիմափոխով: Հոդվածի հեղինակ Սերգեյ Պարխոմենկոն այն միտքն է հայտնում, թե մինչեւ վերջերս էլ օգտագործվող այդ արտադրամասը, իհարկե, բնական կլիներ ՊԱԿ-ի համար, որտեղ հետախուզությունը կպահանջեր յուրահատուկ մոտեցում, սակայն *«լուսավոր ապագայի»* կառուցողները, բացի գաղափարական ազդեցության տարածումից, որոշել են ստեղծել սեփական արտադրություն: ■

Ադրբեջանը գարնանը գնալու է առճակատման

Մեր սեփական թղթակից Գայանե Աֆրիկյանը զրուցեց Գերագույն խորհրդի արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահ Դավիթ Վարդանյանի հետ:

– Ի՞նչ կարծիքի եք հայ-ադրբեջանական բանակցությունների վերաբերյալ:

– Ես սկզբից էլ շատ կասկածանքով էի վերաբերվում Ելցինի եւ Նազարբաեւի միջնորդության հաջողությանը: Նրանք դա ավելի շատ կատարեցին հասարակական կարծիքի ճնշման տակ եւ քաղաքական դիվիդենտներ ձեռք բերելու նպատակով: Հիմա ինձ մոտ տպավորությունն այնպիսին է, որ Ադրբեջանը բանակցությունները վարում է հասարակական կարծիքի ճնշման տակ, բայց ժամանակ է շահում: Որովհետեւ ուժեր է կուտակում: Բանակ է ստեղծում, որի զենքը կուտակվում են հիմնականում Ղարաբաղի շուրջը: Դա խորը անհանգստություն է մեզ պատճառում: Ադրբեջանը հույս ունի զենքի ուժով լուծել Ղարաբաղի հարցը, որը մեծ պատերազմի տեղիք կտա Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ: Մենք դա հասկանում ենք, սակայն դեմ չենք բանակցություններին: Ինձ մոտ այն տպավորությունն է, որ նրանք հարցին ըստ էության չեն մոտենում, այլ մանր-մունր հարցերով ուզում են ձգձգել բանակցությունների ընթացքը:

– Ուրեմն Հայաստանը ինչպե՞ս պետք է վարվի այս պարագայում:

– Համենայն դեպս, զգալով այդ վտանգը, ես գտնում եմ, որ երբ մեր քաղաքականությունը լինի ռեֆլեկտորային, եւ չնայենք հեռուն, ապա կարող ենք շատ աննպաստ իրավիճակում հայտնվել: Եվ երբ, ինչպես ես եմ ենթադրում, Ադրբեջանը գարնանը գնալու է ուժեղ առճակատման եւ մինչեւ գարուն կաշխատի քայքայել մեր տնտեսությունը, ուրեմն կտրուկ խոսակցություն պետք է տանել մինչ այդ: Շատ կարեւոր է պահի ընտրությունը: Պետք չէ, որ մենք լինենք սպասողական վիճակում: ■

Azg semi-weekly, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010
Խմբագիր՝ Յ. ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ
Editor H. AVEDIKIAN
Macintosh համակարգչային շարուածքը Ռ.Ա.Կ. մամուլի եւ տեղեկատուութեան կենտրոնի
ՀՀ Նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Արշակունեաց 2

digitised by A.R.A.R.@